¶ De vigore ſubditorum ī iuuen-tute. Capitulū p̄mum.

Secunda pars illarū
apum eſt que iuuen
tutis vigore opa mł
ta preſtātes diſcipli
na quadā matribz ſubdite ſūt.
nec q̄tq̄ agūt ſine maiorū ipe
rio. Hic planiſſime demōſtrat̄
ſtatus ⁊ vita clauſtraliū. qui ſe
cūdum lrām de iuuētute et forti
tudie vigēt tpe loco et ordine.
vel laborant manibz. Qui enim
non laborat non manducz. Vel
ſi labor manuū ex ordine nō ha
betur canticis ſpiritualibz horis
debitis et interdū ſtudijs ſcrip
turarum nec non regularibz diſ
ciplinis letāter et gaudenter in
ſudant. Huiꝰmodi enī opera ſi
ſint multa et ꝓpe ſaluti p̄mo.
ſecundarie ꝑrimorū cum exem
plo vite cum decore v̄tutū ⁊ ora
cōne multiplicis fructꝰ iuuamī
ta p̄ſtabūt. Quis enī q̄tūcūqz
peccator huiꝰmodi opeā vidēs
ad emendacōēe vitā et peniten
ciam non ꝯpūgat̄. Quis tā fla
gicioſus et amēs tā ſedulas tā
ꝯtinuas laudes audiens. deum
timorataꝰ adorāda non laudet.
Cū talium ſtet ſuffragio totus
mundꝰ ⁊ peccatores apud iratū
iudicē deum eorū oracōne iuuē
tur. non eſt verꝰ qui ābigat caſ
tiganꝰ. Unde tēpore nūdum pre
ſto quo mūdꝰ talium ſuffragio
iuuaret̄ yſayas deplāxit dicēs.
Non eſt qui ꝯſurgat ⁊ teneat
te. Qd bene patuit vbi nec an
gelo peccanti in celo nec homi
ni peperat ī terra. nec hoſtibz
nature in zodomis. nec filijs iſra
hel ydolatris. nec murmurātibz
in deſerto iudeis. ¶ Tempore
quo gens vngarorū cum alijs
regnis multis agente tartaroꝝ
de oriētis ptibz veniente crude
liter eſt deſtructa et iā in theu
thonia fines boemie īuadere co
narēt̄. quidā ꝑ ipſa terra theu
thonie ⁊ maxime ptibus braba
cie corde turbatꝰ ſollicitꝰ venit ī
brabanciā ad ſanctiſſimā tunc
tpis moīalem dicens. ſollicitor
non modice mater kariſſima ꝑ
terris hijs ꝑrimis a facie tarta
rorū ne ſicut alijs fecerunt faci
āt et hijs terris quia iam inua
dere fines theuthonie ſcilicz bo
emiam inchoauerunt; cui illa.
Nichil kariſſime vereaᵭis quia
tot ſunt in terra iſta anime bo
norum et in hijs maxime clau
ſtris q̄ nullꝰ eſt hic tartarorūz
exercitꝰ formidādus ſanctarū
oracionuz iaculis repellendus.
Bñdictꝰ ergo deus in ōnibz ⁊ p
omnia ſicut audiuimꝰ ita et vi

dim⁹. Huic aũt ↄtrariũ q̃d acci
derit audiam⁹. Anno ī walatria
ſb rege wilhelmo moderãtore ro
manoꝝ a comite florẽtio ⁊ ſeelã
denſibꝫ flãmigorũ exercitus ſe
rret ī. cedẽ cuidã ꝓ dicta gente
ideſt ꝓ flamingis in oracõe re
ſpõſũ ẽ. Dime ſupbos hũiliari.
Q̃d tercia die poſt factũ īſperi
mus. licet tñ multi cũ eis et in
eis occiſi fuerant q̃ nullo modo
meruerũt talẽ mortez. Sed nõn
dum ꝙ acerba mors bonis nõ
obfuit. ſed profuit ad ſalutem
quia terreno dño obedire in bo
nis iuſtũ ẽ. Quod patuit ī quo
dã fideliſſimo viro de q̊ a m̃re
regis dicti wilhelmi venerabi
li mechtilde didicimus. ¶ Cum
enī ipſa regis mater hollandie
memorabilis comitiſſa poſt fa
ctam cedem ī walatria deueniſ
ſet aggreſſa ẽ cũ duobꝫ fratribꝫ
predicatoribꝫ viuentes adhuc
q̃rere et colligere ſauciatos. In
uenit autem et ad idẽ opus pie
tatis matronã diuitez ⁊ precla
ram que cũ fletibꝫ matri regis
coitaſſe narrauit. Tranſiens in
q̃t hic vocauit me voce flebili q̃
dã ſauci⁹ ex proſtratis ad quẽ
cum veniſſem caput eius locaui
in ſinu meo et eum ad cognoſcẽ
dum deũ hortabar. ⁊ vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cũ
manibus dixit. Fateor me co
actum in exercitum veniſſe. et
hoc eo animo ꝙ nullum lederẽ
nec in corpore nec ī rebus. Hic
leſus ſum. et ecce iam morior.
Occiſori meo prorſus indulgeo
vt mei ſimiliter miſereatur om
nipotens deus et contra eum m̃
indulgeat q̃cquid fecit. Viatici
corp⁹ criſti vehemẽter expecto.
quod licet ore non ſumã in mẽ
te tamen virtutis eius gracia
nõ fruſtrabor. et hoc dicẽs cru
ce ſignauit ſe ⁊ ſic ſpiritum red
didit. Teſtor vobis ait matro
na per ſalutem meam ꝙ ſtatim
vbi ſpiritum ad reddendum os
aperuit auicula tante pulchri
tudinis vt ei nichil in creaturis
comparari poſſet de ore eius cũ
odore miro aromatico ad ſupe
ros euolauit. Vide ergo lector
ꝙ veridica ſit illa ſentẽcia beati
auguſtini qua dicit. Vere dico
credidi propter quod locutus
ſum. non poteſt male mori qui
bene vixit. Studeant ergo fide
deles clauſtralium inſudare la
boribus. inuigilare ſpirituali
bus canticis. ſtudiis ſacris inhe
rere. diſciplinis regularibꝫ exer
cerí. ⁊ per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
contra iram dei veri iudicis in
tutamen.

¶ De virtute humilis ſubiectionis. Capitulū. ij.

Diſciplina quadaʒ magiſtris ſubdite ſunt · nec agunt q̄tq̄ȝ ſine maioꝝ imperio. Hic notatur hūilitas ſubiectōnis ⁊ abrenūciacio ꝓpe volūtatis · que duo ſi ſubiect⁹ q̄s integre et ex corde tenuerit · exaltatus quidem exultabit ī gaudio · ⁊ abſolute libertatis gloria pfruetur. Unde apoſtolus. Illa que ſurſum eſt iheruſalem libera eſt · que ē mater nr̄a. Sʒ nō abſurde queri poteſt cur ↄſulit et velit eccleſia ut homo ſubdatur hōi cum deus hoīem racionalem ↄditū ad ymaginē ſuā niſi irracōnabilibʒ dominari · nō hominem homini · ſed hoīem pecori voluit · qd̄ patuit ut dicat glorioſiſſim⁹ auguſtin⁹ in parētibʒ pmis ⁊ maxime in pr̄iarchis q̄ pocius fuerunt rectores pecudū q̄ȝ hominū. Unde eis dictuʒ eſt · dn̄amini piſcibʒ maris ⁊ volucribus celi et beſtijs terre. Et poteſt ſic ſolui. Illi quidē antiq̄ et primi parentes ſoli deo ſubditi neq̄ȝ abutebāt̄ ↄceſſa a domino libertate · ſed ī ōni honeſtate morū creatori omniū ſuiebāt. Nunc vero per abrupta vicioꝝ hoīes defluentes vix eciam ſub duriſſima ſeruitute poſſūt a viciis cohiberi. Unde peccātibus filijs iſrahel in deuteronomio minat̄ dictū ē. Eo q̄ nō ſuieris dn̄o deo tuo in gaudio ⁊ leticia cordis tui ꝓpter rerum habundācia; ōniū · ſeruies īimico tuo in fame et ſiti et nuditate ⁊ rerū ōnium penuria ⁊ imponā iugū ferreū ſuper ceruicē tuaʒ. Audi ergo qd̄ dictū ſit · et minas tāti iudicis vereatis. Ut eni incōparabiſ ille doctor auguſtinus ait. Nichil ītereſt ſub cuius īperio facilius homo ſuiat morit̄ur⁹ · dūmō ille q̄ īperat ad īpia et iniq̄ nō cogat. Felicius eni ſuit hōi q̄ȝ libidīni. Cōſidera criſtuʒ dei filiuʒ ab ipſa maieſtate ſuperna ad noſtrā miſeriā deſcēdiſſe · qui alios ſaluacōne ſua vere liberos facit · ſubdi parētibʒ voluit · ſm ꝓphetam duriſſimaʒ ptulit ſeruituteʒ. Proinde videas qd̄ dictuʒ ē ſuperius q̄ ſubdite magiſtrabʒ iuniores nichil agūt ſine maiorum imperio. Optime clauſtralibʒ ↄpetit qui abrenūciantes ꝓpe voluntati nichil agere debent ſine maioꝝ īperio vl̄ ſaltem ſine licencia. Audīte clauſtrales pr̄īcipem ſalutis noſtre iheſū vt volūtatē ſuā ſed patris faceret non veniſſe · ac per hoc patri obediens vſq; ad mortem non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpuſqȝ ſa
crum immobile: ȝ ſolum os tā
tum liberum ad orandum habu
iſſe monſtratur. Rea mens tibi
dico kariſſime ſerui eſt qui talē
non vult paſſum talia dominū
imitari. Liberas ergo man⁹ ad
dandum aliqd vel agendum.
liberos pedes ad ambulandū.
libera mēbra ad conādum ali
qd nō habebis ȝ totū cū criſto
corpus affixū penitencie cruci.
ſola tibi ligua ad orādū cōfiten
dū et laudādū liberā erit. Tēp
tant curioſitate oculi: oculos cri
ſti attēde velatos. Tēptant au
res vaniloqui: criſtus ↄtumelio
ſos ſermones et terrores audi
uit. Temptat guſt⁹ ſupfluis ci
bis et potib⁹: criſtus felle ciba
tus ē: aceto potatus eſt. Temp
tat olfact⁹ redolēcijs pigmento
rum: criſti facies ſputis fetidiſ
ſimis illinit. Temptant man⁹
ad illicita ↄtrectāda: xp̄i man⁹
intuere trāſfixas. Temptat cor
ad cogitāda vel cupiēda nociua:
criſti cor lancea terebratū aſpici
as. Temptant pedes ad ambu
lādū vel pagrandū terras: xp̄i
pedes cruci clauis affixos attē
das. In hac vltima temptacōe
tibi ſpecialiter cauēdum eſt O
clauſtral' cum dyna filia iacob
que prius inter fratres ſecuriſſi
me conuerſata egreſſa eſt vide
re feminas regionis: que ꝛ ſi p̄
mo violenter corrupta eſt: poſt
modum tamē eſt blandicijs de
linita. Sed forte dicis. Quid
michi eſt ſychem ꝛ emor quorū
vnus labor vel humerus: alter
amaricans interpretatur vt cū
ſecularibus ſubiciam humeros
ad tolerandos labores mūdi va
nos: vt amaricata per illos ani
ma mea in fel aſpidum conuer
tatur: quin pocius cum fidelib⁹
popul' ac deuotis leui iugo cri
ſti in cruce ſuſcepta trāſibo ma
re: terram ſanctā adibo vel in
alijs partibus vbi eccleſiaſtica
neceſſitas filios pios inuitat et
per ipſam crucis peregrinacio
nem a pena ſimul vere et a cul
pa ſub breui temporis ſpacio li
berabor. Sana ſalus et beata
indulgencia omnium delictorū
ꝛ qui hanc meruerunt mire tri
pudiant: ſed eam nequaq̄ ſibi
iſta via religioſus aut clauſtra
lis quis vendicet vt contra vo
tum ſuum ſine licencia vel per
crucem ſuſceptam vel modo alio
in abſolutionē peccaminum vi
am peregrinacionis ſumat: li
gatos tibi diximus pedes liga
tas et manus. Quis te ſoluit
vt ambules. Forte reſpondes.
criſtus petro et apoſtolis in

ſuſcitacōe lazari dixit. Soluite
eū et ſinite abire. Cur ergo me
vicarius petri papa nō ſoluet?
Bene dicis. et nō negam⁹ ſi ſol
uerit eſſe ſolutū. ſed vide ut re
ctā et debitā cauſam oſtendens
diſpenſati. Alioquī non eſt diſ
pēſacio ſꝫ diſſipacio poci⁹. Nec
enī credere fas eſt tanti modeā
minis patrē aliq̄d talium facere
ſine racionabili cauſa: quāq̄ꝫ id
fieri forte minus iuſte putet.
Et quidē ſicut paulo ōnia licēt
ſed non omnia expediūt. Qui⁹
occaſione ſentencie blādiri ſibi
īpudētiſſime voluerūt qui om
nia ſibi licere dixerunt que īpo
ſitiuo iure vetanē. Inter que et
ſymoniam ponunt q̄ꝫ cum illicī
tam et pſcriptam ſcripture noui
teſtamenti ꝛ veteris poſuerūt.
giezi ꝛ ſemī eius predicēte heli
zeo adheſit lepra. Symonē cū
pecunia petri apoſtoli impreca
cio ꝯdēnauit Super hac queſti
one q̄dam maiorꝫ eccleſie a ve
nerabili magiſtro gwiardo ca
meāceſi epiſcopo ī lugduno vbi
papalis curia tenebatur ſub ſpe
cie ycomie q̄ſiuit dicens. Credis
ne tu frater epiſcope q̄ ſūm⁹ pō
tifex poteſt ꝯmittere ſymoniā.
At ille audaci vultu ꝯſpicu⁹ non
credo īquit ſancte pater. ymmo
poci⁹ certiſſime ſcio q̄ viliorem

poſſet papa q̄ꝫ ego vel aliq̄s in
toto mundo. Et ſi dubitauistis ꝑ
forte diſſimilas per teſtamētū
nouū ꝛ vet⁹ manifeſtabo. Quo
audito calūniator xbri nō intu
lit. ſed ſtatim quaſi verbo capt⁹
obmutuit. cernens vtiqꝫ virū
eſſe ydoneū ad omnē veritatis
regulā ꝓprobandā. Nulli ergo
prelatorum ī diſpēſacione etiā
diſpenſabiliū cauſa ſit pro raci
one voluntas. ſꝫ cū ſūmo modā
mine diſpēſacōnes fiant. quas
ſecundum locum. temp⁹. et pſo
nā fieri eccleſiaſtica neceſſitas
q̄nqꝫ depoſcat. Decipi ſe de faci
li diſpenſator nō ꝑmittat nec
ſe decipiat diſpēſacōnem extor
quens. quia equalis ſcire ꝑiculi
eſt vel decipe velle vł decipi. Et
ne noſtro tpe nouiter exortum
malum ex īcidenti materia pre
termittam penitus ītactū. No
uum genus apoſtaſie antiquus
ille deceptor diabolus adīuenit
non ſoluꝫ de āti quis ymmo heu
de pfectiſſimis ordinibꝫ fratrū
predicatorum atqꝫ minorū. īcre
uerunt quidam qui nec ſtatum
ſuū nec ordinē reputantes īpu
dentiſſime ſe iungūt maiorū cō
ſorciis prelatorꝫ vt per predica
cionem crucis ā alio aliq̄. offi
cio mediante a prelatorū obedi
encia penitus exuanē. Heu q̄ꝫ

fera heu ꝙ̄ peſſima et ab omni
pꝛofeſſione aliena exẽpcio ta
lis ſit et ideo iuſta dei vindicta
viſū ē· vt q̄liſcūqꝫ neceſſitas in
cūbit eccleſie acta et diſpēſata
ꝑ tales viꝝ ſinē bonū ⁊ debitum
ſoꝛtiatur qui pocius prelati bo
ni ſuperioꝛes in eccleſie mode
ramine ↄſtituti maioꝛibꝫ cōmit
terēt oꝛdinum predicatoꝝ atqꝫ
minoꝝ vt eis q̄ diligēter vultū
ſui pecoꝛis īſpexerēt tales de ſu
is ouilibꝫ aſſignarēt q̄ cōſciēcia
timoꝛāta et viribꝰ expediti non
ſua q̄rerent ā ſuoꝝ ſed pure que
ihesu cristi· Nolo teſte criſto
ſpōſoꝛ eſſe pro talibꝫ vt ſi ꝑ eos
debita negocia nō ꝓſpe͠rēt ecc͠le
mēdax et periurus inueīar in
die tremēda ante faciē iudican
tis· Aliter quidē et ſi longe
digreſſum diligentem lectorem
foꝛſitan non tedebit· Reſerā tñ
anteꝙ̄ materiam repetam poſt
ꝙ̄ de ꝑegrinacōe crucis mēcio
habita eſt quoddam valde me
moꝛabile quod audiui ſilconem
quēdam canonicum inſulenſem
cuiꝰ ſuperius fecimus mencōnē
virū religioſum ⁊ piū cuius rela
cione et tempoꝛe ↄtigit qđ ſub
iungo· ¶ Anno ab incarnacōe
domini· M·c·xci· cum oꝛbem fe
re totum fames validiſſima in
moꝛtem innumābilium hominum
occupaſſet· heremita quidā ſan
ctiſſimꝰ in beluacēn· dyoceſi hu
mano genere ī multis lacrimis
et miſeracione compaſſus domi
num frequēcius arguebat cur
populū ſuum animaduerſione
cōtemneret et tā irremediabili
ter flagellaret· Hoc vbi nocte
vna cum mito coꝛdis eſtuante
conſpectum ſummi iudicis itera
ret· apparuit ei vir etate ⁊ per
ſona grandeuus dicens· ſurge
et miſſam īchoa· Salus popu
li ⁊c· Cui heremita· Dies inq̄t
nō eſt· miſſam celebrare non li
cet· Opoꝛtet inquit ne diffe
ras· Tremefactus ergo heremi
ta et renita non audens ſurrex
it preparauit ſe miſſamqꝫ ſalus
populi vt iuſſus fuerat inchoa
uit· Et vbi poſt euangeliū offer
toꝛium dixerat· acceſſit gran
deuus ille et vas plenū ariſtis
obtulit dicens· Repoꝛta librum
ad aliud altaris cornu ⁊ miſſā
inchoa de ſancta cruce· Nos au
tem gloꝛiari opoꝛtet ī cruce do
mini nr̄i ihesu cristi ⁊c· Quod
vbi heremita vſqꝫ poſt euāgeli
um vt an̄ cōpleuit dicto offerto
rio grādeuus ille vas plenū faſ
ciculꝭ diſcoloꝛatis crucis ſignū
habentibꝰ obtulit dicēs· Regiā
libꝝ tercio ad aliud altaris coꝛ
nu ⁊ miſſam īchoa ꝓ defūctis·

Qd ubi ille vsq; post ewãgeliũ
ficut ante pfecit grandevus ille
calvariam capitis cruẽtatã i va
ſe obtulit. In hoc q̃dem heremi
ta mirabiliter horruit. ⁊ i hoc ſi
a deo eſſet oſtenſio pulcrimum
dubitavit. Cuius cogitacõi grã
deus ille reſpõdit. Petrus inq̃t
apoſtolus. Ego ſum miſſus ad
te vt oſtẽdam tibi q̃ oportet fie
ri poſt tpib⁹ futuris. In morta
litate humano generi cõpaſſus
es. ⁊ exaudivit te de⁹ ⁊ i ſignũ
huius optuli tibi vas criſtis ple
num, videbis añq̃ finiat̃ menſ
auguſt⁹ q mensura p viginti de
nariis habebit̃ que modo vigin
ti ſolidis venũdat̃. Secũda ob
lacio quã feci tibi de diverſ fal
ciat̃ diſcoloratis ſignuz crucis
habentib⁹ pegrinacões diũſas
ſig̃t. q̃ ões crucis titulo ſigbũ
tur. Tercia oblacio quã de cal
varia capitis optuli tpis i fine
diez iſtoz ſig̃t. i q̃ tãta ſtrages
hũanoz corpm erit q̃nta nũq̃
viſa fuit ex q̃ xpiani nois gẽtes
eſſe ceperũt. Hec dicẽs grande
vus ille diſparuit. De ãnona ve
ro qd pdixit evenit. Diſcolorã
tas cruces ⁊ ex õib⁹ mũdi pti
bus. quedaz ſãtiſſima recluſa vt
ipa m̃ retulit in brabancie par
tibz vidit. et ſcda expedicio ad
purgãdam albigenciũ terraz. p

legatos romane curie miſſa fu
it. Sed et crux a multis cũ di
verſ partibz i diciret̃. viſa fu
it manifeſte. necnõ ⁊ ego fideli
um noviſſimus antq̃ priſſim⁹
Ludovicus frãcoz rex. Anno ab
incarnacõe domini. M. cc. xlvi.
crucem traſmarinam ſuſcipet.
crucem in celo ex clariſſimo et
ſydereo lumine vidi. Nec reco
lo me decẽcius et operoſius for
matã crucem nũq̃ ſub aliq̃ ma
teria vel figura vidiſſe. octenos
habere cubitos crucẽ ipſam i lõ
gitudine m̃ planiſſime viſuz ẽ.
ſerenum celum erãt valde ⁊ ſine
vlla nube i aliq̃ pte ſui. ſub nro
orizonte celum erãt coloris vni⁹
De diſcoloratis vero cruciũ fal
ciat̃ vidim⁹. q̃a pma crux nri
tpis contra terrã albigẽciũ pre
dicata eſt. Secũda in terrã ſan
ctam cõtra ſarracenos. Tercia
itez contra albigenſes. Quarta
cõtra ſtadingos q̃s in theutho
nia heinric⁹ dux brabancie cum
ſuis ſtravit. Quinta itez in ter
ram ſanctam. Sexta ↄtra aquẽ
ſes qui ſe pro ſciſmatico Frederi
co quõdam impatore. cõtra wil
helmum regez romanoz electũ
ſtultiſſime oppoſuerũt. Septĩa
contra hezelinũ nobilem ytalie
et ei⁹ cõplices. qui cõdemnatus
⁊ public⁹ heretic⁹ fidẽ catholicã

grauiter inſectat⁹ eſt· Quot er
go genera crucis tot colores tot
faſciculos cernim⁹ aſſignatos·
De indulgencia autē que cru
cem ſuſcipientibꝫ p̄dicat̄· nullus
fideliū dubitare pmittit̄ qui in
tegͥliter vere penitentes et ↄfeſſi
ĩdulgēciā recipiāt oīm peccato
rū et ĩ ea volūtate deſiderij q̄ ꝓ
fide ſi ſe obtulerit locus mori ge
ſtiūt· totaliter a pena ſimul ab
ſoluūt̄ ⁊ a culpa· Certa ergo mͥ
fides de hijs oībus eſt et nichil
heſito de hoc ꝙ ſūmus pontifex
nr̄ per legatos auctoritatis ſue
mādauerit faciendum· ꝫ de hijs
multi fideliū non ſufficiūt āīmi
tati q̄ crucem pecunia redimūt
et hāc in tā modica pecunie q̄n
titate vt vix decimā· vix viceſi
mā vel vix certe bonoꝝ ſuorum
ſaltē mobiliū ſaluis hereditati
bus ĩtegris cēteſimā dare velit·
Cū enim laboris iter diſpliceret
rit· vel certe lucrorū ſuorū vide
ant tpa deperire q̄rūt diſpen
ſaciones· legatos roma multi
plicat· q̄ eos pecunia mediante
ſanctificent· liberos peccatis p
lr̄as recōmendēt· Bona ſancti
ficacio q̄ liberāt a peccatis· bone
et beate lr̄e que ſecurā ⁊ mūdā
aīaꝫ ab oī culpa ⁊ pena fecerūt·
Sꝫ o q̄nti monachi in ciſterciē
ſi ordīe vel alias ĩ clauſtris ſūt·

q̄ longa ieiunia· lōgo tpe diſci
plinas g̃ues· ſilēciū ꝑpe cōtinu
um· veſteꝫ aſperā nocturnas vi
gilias et in hijs omnibꝫ victum
tenuē et vix vllum ſolaciū ⁊ tū
nondum de peccatoꝝ ſuorum ab
ſolucōne litterās in dulgencie ac
ceperūt· Credo tibi paule· ꝫ in
apoſtulatu tuis ſucceſſoribus·
Credo tibi mḡr credo qui verbi
ꝯ credidiſti· ꝙ reddet dn̄s vni
cuiqꝫ ſecundum ſuum laborem·
Taceam de fratribꝫ predicato
ribus qui ſtudijs cōtinuis et vi
gilijs macerati nō habētes in
zona es ꝫ mēbranas marie pau
li· nō in equis aut curribus ſed
feſſis artubꝫ et pedibus gradi
ētes p̄dicacōibꝫ terrā circuerūt·
Sꝫ de fratribus minoribꝫ q̄d nā
dicā q̄ duro funiculo cincti et ſi
ne amictu cappe vel pallij induti
tunica ſup nudo pedibus nudis
ſuper niuem gelidam quaſi ſup
lanam deambulant et panem
ſuū cotidie q̄ſi pauperes emēdi
cant· Quid mḡr dicam de tali
bus ſi non etiam cū hijs vel ſu
per hos qui ꝓ modicis vel nul
lis laboribus ſed tantū pecunia
peccatorum ſuorum indulgēciā
acceperūt· Scd̄m ſuū laborē re
tribucōeꝫ p̄mij ſorcient· Noue
ris lector kariſſime ꝙ xp̄s portauit
crucē portauit latro q̄ credidit·

pꝛetauit ⁊ ille qui a ſiniſtris la
tro pependit· Sȝ hijs diuerſo
fine ↄcluſum eſt· Non credis ⁊
hoc idē ſub noſtro tpe diſpenſa
ri· Crucē vero ex xp̄o corpe de
dicatā· mēſus eſt creſtus· hanc
ſe fideles et mēbris affligūt et
mentibus· Fingit et dyabolus
cruces ſuas· quas rex bi mēte
pꝛuerſa tantū mēbris affigunt·

¶ Vidimus anno ab incarnacō
ne domini· M·cc·xiij· infinitam
puerorū multitudinē ſpiritu de
cepcōnis arreptos· cū ſigno cru
cis inter iherosolomitanum ag
greſſos fuiſſe· periſſe in diuer
ſis locis· et maxime ex eis mul
titudinē p maleficos quoſdam·
ſarracenis in mari venditos ex
titiſſe· ¶ Vidim⁹ ab incarnacō
ne domini· M·cc·li· mirabili et
inaudita rabie paſtorū multitu
dinē de diuerſis regionib⁹ con
gregatam· qui ſub crucis titulo
per quoſdā flagicioſiſſimos vi
ros ad tātam pnicie īducti ſūt·
vt in multis ptib⁹ gallie villas
⁊ ciuitates ⁊ populos inuadere
et deſtruē conarēt· intm̄ vt hoc
pariſius et aurelianis preclariſ
ſimis vrbibȝ occiſis pluribȝ cle
ricis attēptarēt· Et vide lectoꝛ
mirabile et pregrande piaculū,
hijs illoꝝ facinoribȝ in odiū cleri
applaudebat populus laycoꝝ ⁊

maioꝛa qȝ fuiſſet facta niſi tādē
et cum clero ↄmunis plaga ip
ſos laicos inuoluiſſet· Et hij qȝ
auctoꝛe deo diuiſis locis ↄpenis
ciciſſime pierūt· Cōſidera ergo
ex hijs que narrata ſūt quantū
ſibi populū anticriſt⁹ cum vene
rit ex ipſo criſtiano populo cō
gregabit· Diſcant ergo apes fi
deliū clauſtraliū ōnimode ſubdi
maioribȝ· hoc ē iſerioribȝ pꝛela
tis vel ſenioribȝ diſciplina nec
ſine eoꝝ īperio vel ſaltem licē
cia qtq̄ agant· ut per hoc hūi
liati hic poſtmodū exaltent· ⁊
hic ſupioꝛibus obligati poſt mo
dum libertate ppetua pfruant·

¶ De reuerēcia acculſacionis laycoꝝ erga clericos· Capitulum· iiij·

Tercia pars apum que
fuce dicūt· hee ſine acu
leo ſunt velut iperfecte
apes· Hijs quidē cuerch ſeu lay
ci fratres in clauſtris aptiſſime
deſignantur· ⁊ hoc qa ſine acu
leo eſſe dicūt· Non enim recē
acculſacionis i cōuentuali capi
tulo habere ſolent· niſi forte ſe
īuicem in capitulis īterdū ten
tis accuſent· Nam ſecūdū apoſ
tolū dicit· aduerſus preſbiterū
acculſacionem de facili recipi nō
debere ⁊ i hoc reſpectu ſacdotal

Nota bñ

ordis laycorũ ĩpfectio demõſtra
tur. Secũdũ iura enĩ adũſus ſac
dotez defacili non admittẽt lay
coꝝ teſtioniũ ñ cũ eis ceſtiomũ
tulerũt ⁊ alij ſacerdotes ⁊ hoc tñ
apud ſeculares q̃ apud clauſtra
les poci⁹ obſuaẽ. In clauſtris
enĩ nec ẽ deo dãte nec eſſe debʒ
odiũ inter laycos ⁊ ordinẽ cleri
tale q̃le inter ſeculares eſſe pro
baẽ. Antiq̃ q̃tuor odia iter diũ
ſi gñis aĩalia poſuerunt. Inter
hominẽ et ſerpentem. inter gri
phũ et elephãtem. inter lupum
et agnum. inter coruũ ⁊ vulpẽ.
Ego aũt q̃rtum addo odiũ ppe
tuũ inter puerſũ laycũ et ſacdo
tez. hui⁹ rei exẽpla ſũt plurima.
Ut aũt ĩ clauſtris execrãde rei
ſimile caueaẽ nr̃o tpe in mõſte
rio q̃dã gallie ordis alcioris ac
cidit qd̃ ſubiũgo. ¶ Dormitori
um ĩgens et maximũ ĩ opus ſu
um ↄũſi ffẽs layci ↄſtruxerũt.
Qd̃ videtes mõchi ł emulacio
nis vicio vel neceſſitatis gracia
maius illo ſibi conſtrui parare
runt. Murorũ ergo poſito fun
damẽto mõchorũ. ſupexcellere
opus ſuũ ↄ̃guiter ĩdignati magi
ſtrũ opis ↄũſi in ĩpo pemerũt.
Quid plura. Uerecũdor oĩa dice
re q̃ ſecuta ſũt. Ad hoc tñ res de
ducta ẽ q̧ ordiacõne maiorũ p
manũ validã p̃ncipis ſecularis
actores tãti ſceleris ↄpreheñſi ac
puniti ſũt et diſperſi. Quid er
go mirũ ſi ↄũſi ffẽs ſine aculeo
accuſacionis aduerſus clerũ ve
lut ĩ pfecti exemplo apum regu
lariter ordinanẽ.

¶ De ſeruicio laycoꝝ Ca. iiij.

Iſte ſũt quaſi clientes
et quaſi ſerui primariũ
⁊ veratrum apum. Non
indignentur fratres conuerſi ſi
quaſi clientes ⁊ quaſi ſerui cle
ricorum in hac noſtra expoſicio
ne vocentur qui ⁊ ſi ſerui dicãn
tur propter manualium ope
rum ſimilitudinem non tamen
ſcd̃m proprietatem vere exiſtẽ
cie. Et ideo in textu littere non
eſt dictum cliẽtes ſimpliciter.
ſed quaſi clientes vt vere dicã
tur fratres et nõ ſerui. Et ideo
ſi in officijs ſuis ſeruire videan
tur clericis. condicionem ſuam
humiliter tamez recognoſcant
ſe debere ſubici et non preeſſe.
nec velint clericis equiparari ſʒ
diſcãt tantũ ordinem reuereri.
¶ Narratur de beatiſſimo ber
nardo clareualeñ. abbate q̧ ali
quãdo in meſſione ſegetum fra
trem conuerſum videret deuote
quidem et vltra vires in agro
cum mõchis laborantẽ. ſpiritu
aũt ſancto tact⁹ itã ſeculis beat⁹

Bernard9 dixit coram õibus laborantib9· Eya frater age q8 agis nullũ aliud post hanc vitã purgatoriũ ſustineb· Vere beatus ille cui post modicum laborẽ reqes eterna ꝓmittit· Q8 enĩ ſm apostolũ momẽtaneũ eſt et leue tribulacõnis noſtre ſupˀ modum opat in nobis eternũ pondus eterne glorie· Proinde fratres clerici ꝛ mõchi frẽs conuerſos ꝛ laycos amplectent ut vere fratres honorent vt ſocios· nec ſibi pmittant a laycis frĩbus ꝛ ouerſ niſi neceſſitas maior exegeat maiora ſuicia exhibere ꝛ hoc tãto iuici9 qñto eos inexhibendo videñt ꝓmpciores· Salamone enim teſtãte ſupbum ſeqtur hũilitas humilem autẽ ſpũ ſuſcipiet gloria· vñ apte in textu ſubiũgit·

¶ De expulſione pueſorũ laycorum· Capitulũ·v·

Hos pmas expellunt in ope tardãtes ꝛ ſine clemencia necant· Sicut boni ꝛ diſciplinati fratres ouerſi honore et dilcõne mutua digni ſũt· ita puerſi ꝛ ſupbi otumelia ꝛ correpcõe digniſſimi· Vñ qdem et ſi frẽs habitu ſunt ſui tñ nõ imerito dici poſſũt· quia ſui ſunt pcĩ q8 ẽ gen9 viliſſime ꝛ dãnatiſſie ſuitutis· Hos tales pmos ĩ ope decẽ expelli et tardãtes otumacit ſñ clemẽcia flagellari· De talib9 ĩ eccle· dicit Cibaria ꝛ virga ꝛ on9 aſino· panis ꝛ diſciplina ꝛ op9 ſeruo· Et infra· Seruo maliuolo tortura ꝛ opedes· mitte illum in opacõez ne vacet· et hoc tñ ſm beatiſſimum Auguſtinũ nõ ſit crudeliter ꝫ miſericorditer ne cõtagione peſtiferã plurimos pdat· Si enim pverſa cõſuetudine licenciis inualeſcant ꝛ alios cotidie malo exemplo corrũpãt nũquid diſſimulañt crudeliter ꝛ miſericorditer puniuent· Qualiter aũt tales ſm regulam beati bñdicti excõicandi ſunt· ꝛ tractãdi ſatis eſt notũ atẓ planũ· vbi ſupˀ text9 necandos tales poſueñt nos dixim9 flagellãdos· ſeueritatem exẽpli in vbo vitantes cum tamen oĩs diſciplina ã flagellorum veracio necis qdaẓ et mortificacio dici pt· Vñ Paulus· Mortificate mẽbra veſtra ſuper terram· Non michi indignent pũſi tales ſi eos ab opeã cogi ſuadeã· multa enĩ mala dicit ociositas, ſic gnãter dauid deiecit ocium quẽ bella nõ poterant· Et ergo tales crede mĩ expto· qt tales in cenobijs videri qui in laborib9 manuũ deuote ꝛ ſcẽ vixerũt· ex poitt vero officijs

Nota ben

vel ocio et q̄dāmodo reddita lib
tata irrepabiliter ceciderunt·
Circa illud tps quo annus dñi·
M·cc·iij·voluebatur expedicio
pegrinoꝝ validiſſima facta eſt
i terrā ſanctā·ita vt ſarracenos
q̄ criſtianorum fines inuaſerant
ꝓpulſarent·Factis aūt egreſſi
omibus plurimis multi ex vtro
q3 populo ceciderūt·plurimi eti
am in captiuitatē deducti ſūt·
Inter q̄s ex populo dei duo mi
lites vn⁹ ex gallia alius ex bra
bācia cu3 nobiliſſimo viro ī ter
ra gentiliū ſunt adducti·et con
tra natales ſuos et conſuetudīs
vſum grauiſſimis laborib3 ma
nuum annis trib3 addicti ſūt·
Vt ergo michi vnus militum
enarrauit die quodam ſedebant
ſub eſtu ſolis grauiſſime labori
bus manuū fatigati·Cumq3 op
tarent milites cum graui ſuſpi
rio cordis eſſe in terram ſuam·
ille nobiliſſimus eorum ī pena
ſocius ſegniciem eoꝝ redarguit
dicens· O miſeri q̄d optatis·
Redibitis forſitā et eritis miſe
riores i iniurijs pauperū q̄ fui
ſtis· Hic autem ſi velletis poſ
ſetis vtiq3 finē vite feliciſſimū
exſpectare·⁊ hoc dicens flexis
genibus ad celum manus iten
dit et oculos· Numq̄ michi
deus omnipotens redire conce

bat ad patrios portus·ſed hic
ſinat me mortem peracta peni
tencia preſtolari· Mira reſpon
dentis conſtācia·nec minus mi
ra diſpenſatio ſaluatoris· Am
bos milites vidimus liberatos
poſtea et forte maī pocioribus
q̄ aū irretitos· Pro illo autem
nobiliſſio ⁊ beatiſſimo viro cū
rex iheroſolimitanus ⁊ alij mł
ti nobiles laboraſſent·numq̄
tamen efficere potuerūt vt cū
a captiuitate gentilium libera
rent· Inſuper et hocipſum de
eo miles ſocius eius qui michi
hoc retulit referebat·q̄ tm̄ poſt
cotidianos labores de nocte ora
cionib3 īſiſtebat q̄ ei cameli cal
li in genib3 accreuiſſent·Ve er
go illꝭ q̄ ducūt ī bonis dies ſuos
et in puncto ad inferna deſcen
dunt et euge in laboribus dice
tur iſti vt introeat ī gaudium
dñi dei ſui·

De mutuo adiutorio ſenioꝝ ⁊ ſubditorum· Capitulum·vi·

Apes iuniores fuce nō in
ope tm̄ ſʒ ī fetu q3 adiu
uāt mr̄es ad calorē ofe
rente turba· Hatꝝ noīe affectū
prelatoꝝ et ſenioꝝ ſupdiximus
deſignari· Qui quidem nō tm̄
iuuari dicuntur in opere manua
li cōuerſorum ſed etiam fetum

fructuoſe v̄tutis dilectōni dei ꝛ
proximi ſincerius inherendo.
augent et nutriunt incendium
caritatis. Non enim eſt diſtin
ctio iudei ꝛ greci clerici et conuer
ſi dummodo rite et ſecundum or
dinem viuant quin ꝛ ipſi ſicut
ꝛ illi bonū exēplū prebendo ora
cionibꝫ deuotis et lacrimis īſiſ
tendo. de diuinis p̄miīs et bene
ficiīs celeſtibꝫ meditando tales
cōmune bonū augent et ſalutē.
¶ Unde quedā cyſterciēſ. ordi
nis laycum in monaſterio acq̄
ne in brabancia hermānū noīe
egritudīe cōtinue laborātē vexa
tum cōtumeliīs fratꝝ falſorū. quod
non prodeſſet et domui ſꝫ obeſſet
eleganter valde reſpōdiſſe cog
noui. Dūmodo inq̄t ordinē me
um ſm quod languor pmittat ꝛ do
lor in īfirmitorio teneam et ani
mā meam ī pacīa saluē credo ī
oculis ſūmi dei melius gr̄cius et
ſublimius monaſteriūꝫ pmouiſ
ſe. quam ſi illud ī mille marcarū co
piīs augmētarē. Vere digne iuſ
te ꝛ optime dixit. Non eni ꝓpt
monaſteriū anime ſꝫ ꝓpter ani
mas monaſteriū īſtitutum eſt.
Sicut nō propter locum gens ſꝫ
ꝓpter gentem dominꝰ locum ele
git. ¶ Iuniores apes adiuuāt
matres. aliter expōi poteſt ſm
mandatū decalogi. vbi precipit̄

honor patris ꝛ matris. q̄d natu
rali pietate omnibꝫ īſitum eſſe
debet. Sꝫ iſto precepto abutit̄
omni animali nequior humana
īpietas nullā fere vicē dilectio
nis aut opis filiī parētibꝫ īpēden
tes. Multas aues ī libro de na
tura rerum legimꝰ q̄ ſeneſcētibꝫ
parētibꝫ vl̄ plumis nudatis aut
cecis foture vicem rependant.
Afferūt alios medelas q̄rūt ut
huppupa quꝰ qꝫ ꝑ morte deficiāt
vel recipent ſanitatem. Omni
ergo animali turpior homo qui
parentibꝫ debilitatis aut ctus
pditis non ſuccurrit. Et ꝓpter
hoc ſeneca talibꝰ cōſulit dicēs.
Ne des ſeruo aut filio imperiū
ſuper te. Quanta demencia eſt
res parcere heredibus ſuis ꝛ ſi
bi ipſi neceſſaria denegare. vt
ſibi ex amico magna hereditas
faciat īimicū. plus eni tua mor
te gaudebit quo plus acceperit.
Super hoc valde quoddam me
morabile cōtigit q̄d ſubiungo.
¶ In normanie partibus vir ad
moduꝫ diues erat ſꝫ ignobilis.
hic habebat filiū vnicum et di
lectum. quē delicatū educauerat
ad robur viri. Cōuenit ergo pa
trem miles quidam nobilis cū
amicis dicens. Filia eſt decora
nobis nimis ꝛ prudēs. per quā
ſi tibi placuerit poſteritas tua

exaltari poterit et iuuari. hãc fi
lio tuo dabimus ĩ vxorẽ. hoc tñ
modo vt cedas poſſeſſionibus
vniũſis et filijs tibi ⁊ mihi q̃diu
aduixeritis habũdãtiſſime mi
niſtrabit. Caſus eñ diuĩſi ſũt in
q̃bus filius tuus poſſet te ĩ poſ
ſeſſione manẽte hereditate fru
ſtrari. Hoc pr̃e audiẽte ⁊ herẽte
ſb dubio ab amicis tãdem ↄpul
ſus ẽ ⁊ ſi mẽte pauidꝰ. cedere cun
ctis bonis. Peractis ergo nup
cijs filius ⁊ vxor eiꝰ ãno q̃dẽ pri
mo honorauit parẽtes. victũ co
pioſius miniſtrauit. Sz ſecũdo mi
nus. et tercio incredulius q̃ de
cebat. quarto aũt ãno ſuggerẽ
te vxore filius parẽtibz ſuis do
munculã puã ĩ oppoſito domꝰ ſue
ↄſtituit vt minꝰ eſſet ĩdecẽcia
ſenũ iuuenibz ibiqz eis ncc̃ia ĩſuf
ficiẽter miniſtrare. Pertulit ergo
oneroſa ſenex pr̃ ibidẽ cũ vxore
decrepita nõ modicã egeſtatẽ ⁊
vix interdũ domũ filij audebat
ĩtrare ſz p clientulũ mãdabat qui
bus poterat nõ carere. Vna aũt
dierũ accidit vt mr̃ ex oppoſito
domus ſue viſa auca ĩfra veru
ĩ domo filij diceret viro ſuo. Ne
feminã magis decz paucis eſſe
ↄtentã. tu aũt vadas ad domũ
filij. et ſaltem ſemel eſurientem
aĩaz ſacies de auca quã ibidem
vidi eſui p̃paratã. Hoc aũt audi
to. ſenex innitens baculo p̃ceã
bat ad domũ filij. Sz mox vt eũ
filius vidit aucã retraxit ab ig
ne. et clã abſcõdit. ſtatimqz obui
us prĩ q̃d q̃reret inq̃ſiuit ⁊ mox
factum pater notans diſſimula
uit et redijt ad domum ſuaz. Fi
lius aũt puelle precipit vt mox
aucam reponat ad ignem. Nec
mora vbi puella in thalamo au
caz vidit. bufonẽ maximũ auce
pectori herentez ĩuenit. Ea ergo
clamãte accurrit iunior dñe ni
ſusqz bufonẽ excutere vt violẽ
ter ĩſiliit bufo ab auca reſiliẽs
faciem adeo conantis inuaſit.
vt nulla arte vel conſilio depoi
poſſet aut excuti. Sz ſic multis
annis hominis nequiciam inhe
rendo puniuit. Et erat illud ſup
mi ſtuporis miraculũ. vt ſi quã
do monſtri illius pars aliqua
tangebatur ac ſi perciteretur
in corde ita homo ſenſibiliter
ledebatur. Conterritus igitur
mirabiliter et contritus adijt
dyoceſanũ epiſcopũ et cũ oĩ do
lore ↄfeſſus p penitẽciã recepit
ab illo vt p oẽs fines normãnie
et gallie ciuitates reuelata facie
circuiret et vbiqz narraret po
pulꝭ euentum rei. vt per hoc ex
ẽplũ ſumerẽt filij honorare parẽ
tes. ⁊ diſcerẽt q̃ periculoſũ ſit
et nociuũ vicem non rependere

laboribus q̃s ipi parentes filijs impẽderũt· Huc ergo hominẽ cum bufonis monſtro careũtẽ ut dixi⁹ frater iohãnes de magno pōte frater ordĩs predicatorum· ſicut p ipſum nobis relatũ eſt· vidit in iuuentute pariſius⁹ palam referẽtem oĩbʒ ⁊ monſtrũ tem qđ ꝓ in honoracõne parẽtũ paſſus fuerãt multis ãnis et adhuc ſm voluntatem dñi patere tur· Hunc poſtea ſʒ non per dictũ fratrẽ Johãnem audiuim⁹ ſanctoꝝ quorũdã precibus liberatum ⁊ diſparuiſſe ſubito fedũ monſtꝝ Huiꝰ igiť exemplo diſcant apes fideles filij adiuuare ⁊ honorare parentes ut eis vicẽ honoris retribuant ⁊ laboris·

¶ De labore cõi· Capitulũ· vij·

Hiib⁹ igiť cõis ẽ labor oibus· Et hoc ẽ qđ beatus Auguſtin⁹ in regula ſua dicit· Oĩa opa veſtra i vnũ fiant maiori ſtudio ⁊ feruentiori alacritate· q̃ ſi vobis ſinguli feceritis ꝓpria· Caritas enĩ de q̃ ſcriptum eſt· q̃ nõ q̃rit que ſua ſũt· ſic intelligiť q̃a cõmunia ꝓprijs· non ꝓpria cõib⁹ anponit· Et ideo q̃nto ampli⁹ rem cõmunem curaueritis· tãto vos ampli⁹ ꝓficere noueritis· vt in oĩb⁹ q̃bʒ vtiť tranſitoria neceſſitas ſupemineat q̃ pmanet caritas·

Et beat⁹ Bñdict⁹ in regula mõchoꝝ· Ociofitas inimica eſt aĩe· et ideo certis tpibus occupari ſolent frẽs in labore manuum· certis iterꝝ horis i lcõe diuinaꝝ Hic idẽ pr̃ bñdict⁹ ordinat tpa in q̃bus debent labori manuũ· lcõibꝫ ꝰ oroĩbꝫ occupari· Tẽporalib⁹ vtiť reb⁹ neceſſitas trãſitoria· vtiť etiam ſm q̃ diuerſi ordines habent tpalibus ſtudiis· licꝫ ſpũalib⁹ vñbꝫ debeãt coaptari· ſʒ tñ ſemper in oĩbus debet caritas ꝓminere· Caritas enĩ non tm̃ eſt v̄tus· ſʒ poci⁹ forma oĩm virtutũ· Hec ẽ ſm apoſtolum via excellentiſſima· que ducit ad celũ· hanc qui gradiť· calcabit vicia· calcabit ⁊ mundum·

¶ Vidi capellanũ quẽdã apud ſanctum anthoniũ in mõſterio ordĩs cyſtercieñ· pariſi⁹· fratrẽ brunonem noĩe vir ſanctũ ⁊ bonum ⁊ mire deditũ pietati· Vita ei⁹ tali ordine diſpoſita videbatur· Noctes frequẽter fere ducebat· omnes orac̃oib⁹ geminib⁹ profuſius inherendo· Su mo aũt mane horas et miſſarũ ſolẽnia perſoluebat· poſtmodꝫ vero vſqꝫ ad nonam audiendis cõfeſſionib⁹ clericoꝝ· mira deuocione ſollicitus intendebat· Ad

menſam vero ſobrius veniens panem quem comedebat p buccellas incaſu. et intinctum o leribus comedebat et inter comedēdum pauperibus ſcolaribꝫ quaternos ſcribebat, vt ſcilicet omne temporis ſpaciū vtiliter occuparet. Poſt prandiū vero vſqꝫ ī noctē. diem ī ſcribēdo totaliter occupabat. Hec vita ei⁹ exterior fuiſſe probat. Interior aūt talis erat. vt in itinere miſſus ī greciā āno ab incarnacōe dñi. M. cc. xxviij. miro feruore ſpiritus aīaꝫ exalaret. et poſt mortē eū dñs multis miraculꝭ honorauit. Diſcāt ergo apes fidelium ī cōmune ꝉ manualiter ꝉ ſpiritualiter ſcḋm diuſa ſtatuta tpm vel pſonarum alacriter operari. nec marceſcere ocio nec īutilit tps expendere. ſꝫ agere aliquid in quo proximi proficiant. et ꝗetē perpetuam poterūt promereri.

De ſedulitate cōmunis laboris. Capitulū. viij.

Omnes ad opera indifferēter expellūt. Ecce qñta omnibꝫ ſedulitas laboris innuit. ꝛ hoc eſt qḋ dicit paulus. Qui nō laborat nō māducꝫ. Egregius ille ciſtercieñ. ordo illud ꝗſi ſūmope ſeruat. vt nec priores eorum niſi ī ſūmis neceſſitatibus ab operibus eximant. Et qḋ miri. ſi ſubditi ꝑlatis. ſi filij parentibus ꝓpriis manibꝫ cooperantur in bonum. vbi prelati ſubditos. et parētes filios laborare preueniunt ī exemplum. Ubi autem hoc non fit. ſꝫ ex ſegnicie torpent filij. parentū laboribꝫ ꝓuocati. nouerīs eis vel egeſtatis vel iniquitatis periculum imminere. Uidi iuuenem cuius amariſſima relacōe memini qḋ ſubiungo. hic piorū fratrū ſuorum manuum labore viuebat. Ipſe vero ſegnis ocio vacabat ꝛ tedio. Et factum eſt aīaduerſione diuina. vt eo cum patre et fratribꝫ ſedente ad mēſam. cibi vt ei ſoli videbat. verterentur in āgues. ſapore tñ rerū deteriorācium non mutato. hoc cū per aliꝗt dies ꝯtinuaret in petus. tandem mutato vite propoſito liberatus eſt et ſanatus.

De ocio fugiēdo. Capitulū. ix.

Nullus cū p celū liceret. ocio perat dies. Uide qñta diligentia laborem ſectandum. et ocium fugiendum inculcat. In ſignificacionē mali quod eſt ocium. cū miſiſſet moyſes manum in ſinum ſuum. protulit leproſam. Unde ſalomon

ocij nocumẽtum inſinuãs dicit,
Deſideria occidũt pigrũ. id eſt
ocioſũ, Et vide cauſam. Noluit
enim manus eius q̃tq̃ operari,
Nichil ſic timendũ eſt ocioſis.
q̃ ꝯlapſus in cenũ luxurie. et
hoc in dauid euidẽter adũtras,
Vnde ⁊ ſalomõ iterũ dixit. In la
pide luteo. in quo adũtras luxuri
am. lapidabitur piger. et omnes
loquẽtur ſuper aſpernacõe ei⁹,
Deinde poſt pauca q̃ſi idẽ incul
cat, de ſtercore boũ lapidabitur
piger. ⁊ õnis qui tetigerit eum
manus excuciet; In ſignificacõnẽ
vero boni qd̓ ẽ manuũ opus. ab
exordio mũdi tulit de⁹ hominẽ
et poſuit eũ ĩ paradiſo volupta
tis. ut operaretur ⁊ cuſtodiret illũ,
Ibi ergo in loco voluptatis. ⁊ q̃
eius ope opus erat. niſi q̃ ſuis
poſteris quibz neceſſitas incũbe
ret. exẽplũ opis preberet, Vnde
illi et ſuis poſtmodũ ſecuturis
domin⁹ dixit, In ſudore vultus
tui veſceris pane tuo, Et ne ali
q̃s excludatur. dominus ꝑ moy
ſen in deutronõ dicit. Non erit
apud te ſterilis vtriuſq; ſexus,
Vt enĩ dicit philoſoph⁹. vicĩ in
odiũ ſui adducere ſolet iners oci
um, Iuſta ergo opi⁹. quia turpe
eſt onera cedere, Nõ eſt vir for
tis aut ſtrẽnu⁹. q̃ laborẽ fugit.
Nullũ laborẽ recuſent manus.

vnde honeſta vita ꝯſiſtit, Vaco
enĩ paupis parit infamia, Nũ
q̃ vacat laſciuire remiſſa man⁹,
nichilq; tam certũ q̃ ocij vicia.
negocio diſcuti, Vix eſt aliqd̓
fortiter dici vl̓ fieri ab homine
mollicie profeſſo, labores ergo
manuũ tuarũ manducabis, Opus
enim iuſti. vt dicit ſalomõ ad vi
tã. fruct⁹ autẽ ipij ad peccatũ,
Bonorũ autem laborũ glorioſus
eſt fructus, Vnde iuſto ĩ fine di
cetur, date ei de fructu manuũ
ſuarũ. et laudẽt eũ ĩ portis opa
eius, Paulus vt dicit glorioſiſ
ſim⁹ auguſtin⁹. aliĩ educatus. vt
pote vnus vir nobilis. ad chorĩ
theos ſcribit. Laboramus inq̃t
operantes manibus noſtris, Et
ad coloceñ. Nocte ac die opera
tes. ne quem veſtrũ grauemus,
¶ Memor ſũ illuſtris virginis
mechtildis. q̃ noſtro tpe obdor
miſſe probatur, Hec filia regis
ſcotie. vt ꝓbabili relacõe didi
cimus quatuor fratres habuit.
Ducẽ qui relicta vxore pro cri
ſto pauperimus exulauit. Itẽ ali
um comitẽ qui vitã heremiticã
duxit. Itẽ archiepiſcopũ qui re
licto regie ordinẽ cyſterciẽ. in
trauit. Quartus fuit alexãder
iunior frater ãnorũ. x vijq̃ue cũ
pater rex regnare cogeret. mech
tildis ſoror eius virgo viginti

tm̃ ãnorũ dixit fratri. Alexãd
frater kariſſime. q̃d nũc ages.
Frẽs tui maiores natu terrã vel
mũdũ deſeruerũt. vt celũ acq̃re
rẽt. regnũ ſpreuerũt mortale. vt
regna perpetua poſſiderẽt. tibi
ergo ſoli regnũ relictũ ẽ. ꝑ quo
es celeſtẽ gloriã ꝑditur⁹. Nec
mora. alexãder reſolut⁹ ĩ flet⁹
heu ait ſoror et q̃d cõſulis face
re. ꝑparat⁹ ego ſum quicq̃d iuſſe
ris adĩplere. q̃ audito. gauiſa ſo
ror accepit frẽm. mutato habi
tu. et ad remociora trãſduxit eũ.
vbi eũ et mulgere vaccas. ⁊ lac
ad coagulũ coadunare. et caſeos
optimos facere docuit. Jn̄ vene
rũt ad gallias. ad boni clauſtꝝ
ciſtercieñ. vbi ſoror locauit fra
trẽ ꝓ mulſore vaccarũ. et ꝓba
tus. ĩuent⁹ ẽ in optĩs caſeis faci
endis. hĩc mõſterij frẽm ↄuerſũ
factũ ſoror alloq̃t. Multũ inq̃t
apd̄ deũ meritum acq̃remus. q̄
terrã et parẽtes dimiſim⁹. Sed
in hoc ſpecialiſſimã remunera
cõez habebimus. ſi vſq; ad tps
futuꝝ q̃ nos inuicẽ ĩ celo ad ↄſo
lacõez perpetuã videamus. ad
pñs nos vt noſtrũ null⁹ ãplius
alteꝝ videat ab inuicẽ ſequeſtra
m⁹. Hoc audito fleuit frater. q̃
uius iſtud dicẽs oĩb; q̃ amiſit.
et licet ĩuitus. impat aĩo. ⁊ a ſo
rore tõliter ſepãt. Jlla aũt ad

nouẽ miliaria. in villa q̃ dicitur
alapion ibidẽ manſuã ſeceſſit.
domũculã ꝑuam habẽs q̃ſi auca
rum tugiriũ. ſolo manuũ labore
viuebat. domũ vel elemoſinam
accipere cogi non poterat. nec
rogari. Cum ceteris pauperib;
in auguſto ſpicas colligere ſo
labat. vixq; extrema cũ porcis
que vix euaſerant diripiencium
man⁹ rariſſima colligebat. vix
aliquid ſubſtratũ membris habe
bat. et caput iacens equatũ hu
meris. cibũ ⁊ potum incũbẽs
calloſis genib⁹ capiebat. Hec
idem in prolixiſſimis precibus
faciebat. In oracionibus multo
ciens ita ſenſibus abſtracta erãt.
vt nec coruſcaciones aduerte
ret. nec tonitrua audiret. Nec
enim de fratre eiuſdem alexan
dro quod gracius eſt pretermit
tam. Cum monachus quidam
fiſtulatum ex vlcere pectus habe
ret. oraretq; ad tumulũ fratris
eius iã defuncti. apparuit frater
alexãder ſole lucidior coronam
geſtãs in manib; ⁊ corona capi
te inſignit⁹. Cũ ergo monach⁹
q̃reret. Quid corona duplicata
ſignaret. Corona inq̃t quã geſto
maĩb⁹. corona extitit tpal' quã
ꝑ xp̄o deſerui. Corona vero quã
geſto ĩ capite corona ẽ. quã ↄẽm
cũ ſcĩs accepi. Et vt tibi fidẽ a⁹

in iſta viſione credat·ſcd̄m fidē
tuā ſan⁹ eris·et ab ōni incōmo
do quo torq̄ris; Et notād̄ q̄ i
cognit⁹ manſit vſq; in diē mor
tis ſue·et tūc cōſtrict⁹ oſ dixiſſe
ꝑoris ſuiſſe frēm beate mechtil
dis de alapion·et filiū regis ſco
tzie reuelauit· Fecerāt aūt eū i
nobilitate ſuſpectū·factū q̄ddā z·
qd̄ multū poſtea doluit eueniſ
ſe, Uir nobiliſſimus dn̄s hugo
de kirmēni ap̄ꝫ i manis magni
tudinis venatu laſſauerāt·et vt
natura beſtie ē ſtare cogerāt ad
reſiſtendū, Equo aūt nobil' ille
deſcēdens aptato pugione cum
beſtiā vellet īpetē,⁊ tn̄ eius tru
culēciam formidaret·Frat alex
ād̄er qui vaccas in viciano paſce
bat accepto pugione de maib⁹
formidātis beſtiā audacter īpe
ciit·et occidit, Quo viſo nobil'
ille in oſcula fratris alexandri
ilico ruēs,vere inq̄t·nūq̄ vacca
rum cuſtos·nūq̄ etiā ruſticus
vn̄ q̄uīq; veneris īcreuiſti, Soror
vero eius beata mechtildis.vn̄
⁊ que eſſet per q̄ſdā milites q̄
eā in ſcotzia viderāt nouē ānis
īnotuerat ante mortem·et tunc
ſtatī a terra fugiſſz·niſi violent
retenta ab hoīb; extitiſſet, Miā
al' multis ī vita claruit,⁊ poſt
mortē, At q̄niā vt dignū ē
ꝑ ſcripturas ⁊ exēpla q̄ ponim⁹
laborātes maīb⁹ vehementer ex
tulim⁹·obiic predicatoꝝ ⁊ mino
rū ſanctis ordinib; poteſt·cur
nō ipſi ſc̄m idē q̄ paul⁹ ī predica
cione ꝑm⁹ manuū laborē nō ha
bent, Et breuiter q̄dē ꝓ ipſis reſ
pōdeo·in eis vt min⁹ pfectis de
fect⁹ eſt·quo tn̄ apoſtolū caruiſ
ſe minime dubitam⁹, Sꝫ hec ra
cio nō ſufficeret illis·q̄ oblatran
di bonis ⁊ pfectis viris occaſio
nes forſitā q̄rere nō deſiſterēt·
Caſt⁹ veritas marthe cōq̄renti de
ocio ſororis magdalene reſpon
dit· Maria optimā ꝑtē elegit·
q̄ nō auferet ab ea, Utiq; ſi op
tima pars fuit vbū vite q̄rere
et āhelātī corde ſitire·ergo mi
nus bona pars et ī digníor mar
the que ex ſollicitudīe laboris er
ga plurima turbabatur· Ecce ⁊
alia ꝓbacio· Primo aūt a calū
niatorib; q̄ro·quis labor ḡuior
et dignior dici poteſt·corpal' ā
ſpūalis· Nō ē qui ābigat quin
ſpiritualis, Eteni fructuoſior·et
ideo dignior,caſt⁹ ſuis de ſpiri
tuali nō de corpali labore dixit,
Operamini cibū nō qui perit·ſꝫ
q̄ ꝑmanz in vitā eternā, Labor
eorū q̄bus laq̄os cōcluſionis in
nectitis labor ē ſtudij·labor cōſi
lij·labor ꝑmeditacionis·labor
ſollicitudinis·ne ī diſcuſſū q̄d et
inordiatū ꝓferā·labor amoris·

labor predicacōis, Talibꝫ haud
dubiū eſt. qui ſpirit⁹ bonorū fra
trū iugiter atterant, Obmittā
reliq̄. que ſm expertos ꝯuicerā vi
dent, Quid dicā de labore ꝯſilij.
et confeſſionibus audiendis. in
quo ſpurcicias peccatoꝝ portaē
cogant. vt aures ad cor triſticiā
faciāt. ꝛ ſpiritū corpuſqꝫ totaliter
defatigēt. Et i medijs icēdijs
poſita ꝑ anguſtia q̄d faciant q̄
ſe vertāt ignorāt, Quis enī ſm
boeciū tā compoſite felicitatis ē.
vt nō cū ſtat⁹ ſui q̄litate rixet,
Credo multos eſſe et fuiſſe i or
dine. qui pocius ꝑ tps ſuſtinuiſ
ſent flāmas icēdij corpoālesq̄
hui⁹ ſpiritualꝭ incēdij āguſtias
ꝑtuliſſent, Potens ē tn̄ deus i
ſeruis ſuis flāmas ignīū miti
gare. vt eos nō tāgat incēdiū. ſi
cut nec pueros tres i fornace. ꝛ
facere mediū ei⁹ q̄ſi ventū roris
flātem, Hec ē aūt cōſolatio bo
noꝝ frēm. vt ſi ad modicū in cō
feſſionibus audiēdis eos opor
teat ꝯtriſtari. mulier enī cū pa
rit triſticiā habet gaudet tn̄ in
ſpe. q̄a ꝑ penitenciā natus ē hō
in mūdū, Videntes enī q̄ filij ꝓ
digi a regione longinq̄ ad piū
patrē redeūt. vidētes nichilomi
nus eos in oſculo recipi. ꝑmam
ſtolā inocēcie ꝓferri. eos ānulo
fidei q̄ ꝑ dilectionē operat̄ glo

rioſius adornari. calciari exem
plis patrum. et in omnibus to
tam āgeloꝝ et ſanctoꝝ familiā
tanto tripudioſius q̄nto eorum
multitudine numeroſius gratu
lari. Neqꝫ enī credo in corde bo
ni fratris maius ſub celo poſſe
gaudium generari. q̄ꝫ q̄ videat
per preuenientē gracia. ꝛ ſuā ex
hortacōe ꝯuerti ad penitenciā
peccatores. et ſua lugere crimi
na cōfitendo. ꝛ ſatiſfacere corde
ꝯmpto. Et de hijs vidi plures
q̄ ꝑ nimio gaudio lacrimas dul
ciſſimas ediderunt, Si q̄s aūt
dixerit officia ordis q̄ ꝑmiſi cū
multo multo aīēs ꝯuamine ſpiri
tus. et corporis attenuacōe non
fieri. amētem dico. vel ordini de
trahētem, Hinc veniam ad labo
res q̄ ſūt i ordie corpoāles. ſi ꝓ
laboribꝫ nō recepiūt q̄ dicta ſūt
detractores, Numq̄d ꝑmo vides
in predicatoꝝ ordie frēs. q̄ et ſi
ſtudijs continuis et vigilijs ma
cerati. nō habentes es in zona ꝑ
lutoſa ꝛ lubrica pedibꝫ ꝯdientes.
terras ꝑdicacionibꝫ circuire. im
parata frequēter hoſpicia cibos
duros et crudos. ꝛ ſupōnia igra
titudinē hoīm ſuſtinere, Pan
te enī alia q̄ꝫ ea quib⁹ vtunt̄ et
hoſpites. incognitis maxie ꝯue
ē. q̄d mīme ē de alijs religioſis
q̄ etiā carnibꝫ non vtunt̄. quia

hoſpicib; ſuis poſſūt data veſtī
dere et de ſuo emere q̄d non ha
bent. Hinc q̄ddam memorabile
q̄d ↄtigit non tacebo. ¶ Vallis
ducis in brabācia mōſteriū ē. q̄d
nobil' dux brabancie heinricus
margarete filie ſue ſub rigore
ciſterciens ordis p̄parauit. huius
p̄mā abbatiſſā vidim⁹ nobiliſ
ſimam aleydē q̄ naturali īgenio
v̄tute et gracia clara fuit. Ad vi
ſitādum aūt mōſterium abbas
vuilhelm⁹ poſtea clareuallens
ſm ordinem venit. Tento capi
tulo a q̄buſdā accuſata ē abba
tiſſa. q̄ fratrib; predicatorib; ⁊
minorib; vinū daret. ⁊ piſces. tu
nicas ad pauſandū lotas. ⁊ mū
das ↄcederet. et lotum eo₂ pedi
bus p̄pararet. ⁊ hec ōmia nō face
ret mōchis ſui ordinis cuz veni
rēt. Illa ergo q̄ſitor ⁊ optenta li
cēcia reſpōdens dixit. Vt accu
ſant ita eſt. Sz q̄ hec racionis
habeāt audiens. Fratrib; q̄dez
predicatorib; et minorib; vinū
⁊ piſces q̄nq; cū poſſū ↄfero.
q̄a vn̄ emāt habere nō poſſūt.
Veſtes mōchis idipſū nō facio.
quia egredientib; ut ↄſido ⁊ ſcio
dat' pecunia. vn̄ poſſūt emere ⁊
habere. Fratrib; egredientib; pe
des. ⁊ lubricatis ī ceno concedo
veſtes mundas ⁊ tunicas. vt no
cte poſſūt q̄eſcere. mōchi autez
noſtri eq̄tes vadunt. et in man
ticis ſuis tunicas et veſtes por
tant. quas cū voluerīt poterūt
ↄmutare. Lotum pedib; fratrib;
facio ↄpaciēs. q̄a ſudorib; ſordēt
et luto. Mōchis aūt idem nō fa
cio. quia equis alacrib; inſiden
tes, ab immundicijs talib; pote
runt ↄſuari. Hec vt audiuit ve
nerabilis abbas cū mōchis ſuis.
in riſum ſereniſſimū reſoluūtur.
in muliere mentem nobilē. et ſa
piēciam ↄmēdantes. Igit' q̄les
defect⁹ fratrib; ī ſūmis neceſſi
tatib; ↄtigerīt. frequēter audi
ui. Q̄z autem et michi operere
volenti cū fratrib; ↄtigerit i ter
ra natiuitatis mee ſimplicit' enar
rabo. Veni pedes in villam igno
tam michi ī lōgo itinere fatiga
tus. itm̄. ut pre debilitate nimia
corde me deficere mox putarez.
Ingreſſi fratres domū p̄ſbite
ri. nec ſaltē fruſtū panis niger
rimi q̄ familia veſcebat' poterāt
optinere. Inde digreſſi late p
villam. nichil prorſus niſi in fi
ne ville a quadā paupercula frag
mē panis furfurei habuerūt. do
num ſatis magnū. ymmo michi
maximū dōtiuū. Reſedim⁹ er
go ſub diuo. panem ↄmedim⁹.
Et licet palea₂ ariſte que erāt
in pane palatum ↄmedenciū ſti
mularēt. nūq̄ cū in vita mea ſū

tam ſuaui deliciarū edulio dele
ctatus. Cōſideraui ergo. nec ſine
ĝui dolore cordis. q̄d illi bt̄i viri
i multis locis. ⁊ i multis arctici
lis grauioribꝫ ſuſtinebant q̄ hoc
vna die nō poteram ſuſtinere,
Taceam ergo de talibꝫ. q̄ ill' fre
quēter occurrūt. vnū cōſideret'
ab omībꝫ qđ ſubiūgo, i clericis
noſtris triplex viuēdi mod⁹ di
ſtinguit', Clerici ſeculares labo
rāt i ſtudio. Canonici ſeculares
vel regulares horis canēdis iui
gilāt. Mōchi vero et alij religi
oſi inſtitucōibꝫ regularibus dili
gēter iſudāt. et in hijs oībꝫ ſuo
modo viuendi ſinguli ſūt occu
pati, Frēs aūt p̄dicatores vl' miores
put ordo eoꝝ iſtituit. ſimul ⁊ ſe
mel hos tres viuendi modos ſi
mul ſeruare videtur, Studēt cū
clericis. Cū canonicis horis ca
nendis inuigilant. Cum mona
chis vero et alijs religioſis in
conuentib⁹ ſuis accuſacōes. va
pulaciones, ieiuniū ⁊ p magna
parte ſilēcium. ⁊ cotidianas fere
ac gñales poſt cōpletoriū diſci
plinas. preter illa q̄ itrīſec⁹ ſūt
vt ad nubū q̄ in predicatorib⁹
dur⁹ funiculus ſup lūbos. veſtis
in itinere pedeſtri lanea. multis
ſudoribꝫ inciſſiua, Sz̄ vl' poſ
ſeſſionibus viuere elegerunt,
O qual' et q̄ntus labor frībꝫ mi

noribꝫ inſtat vt ſuum cotidie q̄
rāt panē. frībꝫ predicatoribꝫ ge
neraliter ōnibꝫ poſt auguſtū vt
p reſiduū tp̄s neceſſariū panē
habeāt. q̄ minus ſtudiū eoꝝ ipe
diat' aut ceſſet, O cōſtātiſſimi
viri. non vos pudeat panē petere.
cū criſt⁹ dn̄s a muliere ſamarita
na aquā peteret ad bibendum.
non vereamini dici vel eſſe men
dici. q̄ꝛ beatos pauperes cri
ſtus veritas hos aſtruxit, Te
ſtant' hec ſcripture noui ac vete
ris teſtamenti. Hāc ⁊ oēs fere
phi i ſcripturis ſuis cōmēdabilē
reliq̄rūt. ⁊ p̄cipue ſeneca. q̄ pau
li doctoris gēciū multis epiſtol'
cōmēdatur, Ait ergo idē illuſtris
vir. Nichil magnū i reb⁹ hūa
nis. n aīm⁹ magna deſpiciēs; In
opie pua deſūt. auaricie omia,
Quietiſſime viuerent hoīes. ſi
duo pnoia de mūdo tollerēt. ſcꝫ
meū ⁊ tuū, Plane ergo ē feliciſ
ſimus. cui felicitate vti nō ē op⁹;
Potēciſſim⁹. q̄ habꝫ i poteſta
te ſeipm̄, Auaricia paupratē in
tulit. ⁊ multa cōcupiſcēdo pdidit
oīa. ſine hoſte pati' hoſtilia. et
cladis cauſas. Si alia deficiunt.
nimia felicitas ſibi iueit; q̄cq̄d
lōga etas multis laboribꝫ multa
demū diligēcia ſtruxit. id vn⁹ di
es ſpgit ⁊ diſſipat, Eſſet aliqđ Nota
imbecillitatis noſtre ſolacium

rez̄qꝫ noſtraꝝ.ſi tam cito repara
rēt̄ cūcta ſicut fugiūt.ſed nūc i
crementa exeūt lente.et feſtina
tur in dānum. Pecunia ex quo
in honore eſſe cepit.v̄tus rerūꝫ
honori cedit. An diues quis ſit
oēs querimꝰ.nemo an bonꝰ. Vbi
qꝫ tāta quilibet qn̄tū habuerit
fuit. Nulla auaricia ſine pena
ē.q̄uis ſit ſatis ip̄a penaꝝ. Ma
iore tormēto pecunia poſſidet̄
q̄ q̄rat̄. Receſſe eſt ergo paruo
aſſueſcere. Non puto pauperē eſ
ſe.cui quātulūcūqꝫ ſup eſt.ſatis
eſt. Honeſta iq̄t res ē.leta pau
pertas. Oia habꝫ.qui nichil cō
cupiſcit.⁊ quidē certiꝰ.q̄ q̄ mul
ta poſſidet. Cui cum paupertate
bene ꝯuenit.diues eſt. Ille beā
ſimꝰ ⁊ ſecurꝰ ſui poſſeſſor eſt.q̄
craſtinū ſine ſollicitudine exſpe
ctat. Si res exigue ſūt.non tn̄
ſunt anguſte. Nec tua defleas.
nec aliena mireris. Quicq̄t eni
vult.nemo habere poteſt. Illud
tm̄ poteſt.nolle.qđ non habet.
Nichil habes parē.n̄ te. Nichil
q̄ue.qđ leuiter excipias. Paup
tas nulli malū eſt.n̄ repugnan
ti. Tunc bonū te eſſe iudica cū
tibi ſolū virtutis gaudium ōne
naſcet̄. Tūc te habebis tuū.cū
itelliges infeliciſſimos eſſe feli
ces. Irritare aūt eſt calamitatē.
cum te felicē vocaueris. Aut iſta
bona nō ſūt.que vocant̄.ā homo
felicior deo eſt.qm̄ q̄dem que pa
rata nob ſūt.nō habꝫ i vſu deꝰ.
ergo ā incredibile bonū deo de
eſſe.ā hoc ipſuꝫ argumentū eſt
bonū nō eſſe q̄ deo deſunt. Si
vis ſcire q̄ nichil i paupertate
mali eſt.ꝯpara inter ſe paupm
⁊ diuitū vultꝰ.ſepius eni paup
et fidelius ridꝫ.horū qui felices
vocant̄ hylaritas.ficta ē.ā q̄uis.
ā ſupeāta triſticia.eo q̄dem q̄ui
or.q̄a interdꝫ non licet palā mi
ſeros eſſe. Omniū iſtoꝝ pſona
ta felicitas eſt.ꝯtemnes illos.ſi
vere te texeris. Nichil locuple
ciꝰ eo.cui qđ donat fortuna nō
inuenit.ſꝫ cui non videntur ſua
āpliſſia.licet totiꝰ mūdi dōmꝰ
ſit miſer eſt. Nemo aliꝰ eſt deo
dignius.n̄ qui opes ꝯtempſerit.
quaꝝ poſſeſſionē ſecularibꝰ nō
iterdico.ſꝫ efficere volo vt illas
intrepide nō poſſideant. Reduc
te ad parua.ex q̄bꝰ cadere non
poſſis. Nudū latro dimittit.
Etiaꝫ in obſeſſa via paupi pax
eſt. Is maxime diues ē.q̄ mini
me diuicijs indiget. Breuiſſia
ad diuicias via eſt.per ꝯtemp
tum diuiciarū. Naꝫ alīq̄s ꝯtēp
nē p̄t oia.habere oia nemo po
teſt. Multis ad p̄hāndū obfue
re diuicie.paupertas expedita ē.
⁊ ideo predicatoꝝ ⁊ minoꝝ ordo

nō deſpuit pauptatem eligen
do. Iſta nō ↄſiderant. q̄ deſtruūt
horrea ſua vt faciāt ampliora.
ↄcumulāt copias. vt dicant ſi
bi. Ecce repoſita habes multa bo
na in annos plurimos. comede.
requieſce. bibe. Caueant ne dicat̄
eis. ſicut et illi. Stulte hac no
cte repetetur aīa tua a te. Hec
autē que preparaſti cuiꝰ erūt.
Et reſpondeat cū dauid. Par
tes vulpium erūt. ſed quoꝝ vul
pium. Pars vermium corpꝰ.
pars demonū aīa. pars filiorū
vxoris vel prīcipis diuicie quas
reliquit. Et hij tres ſibi tam cō
mode diuiſerunt. vt neuter eoꝝ
partē ſuam pro ceteris reſidu
is partibꝰ commutaret. Michi
teſtis ſit criſtus. q̄ in omnibus
hijs. gloriam dictorum duoꝝ or
dinum nō queſiui. ē q̄ querat et
iudicet. Sed reſpondere detra
ctoribꝰ ſuī cōpulſus. q̄ religiones
has nouas ſupſticiales iudicāt
et inanes. fratrum diſcurſus no
uos. et vt vtar eorum verbo. giro
uagos. ideſt vmlopers. frēs vo
cāt. Ypa frēs nōros pudeat cū
paulo doctore gencium dici vel
eſſe girouagos. qui ab hiſpania
vſq; ad illiricū repleuit euāge
liū criſti. Sedeāt illi ī clauſtris
domi. et vtinā cū maria. nos cum
paulo circuitus obedientiam ad

implētes. Et ſpero q̄ ſi in mun
do preſſurā habetis. in criſto ta
mē pacē habebitis. tātā forſan
vel maiorem q̄ illi q̄ in loco quie
tis murmurant. et ſibimet inui
cem diſcordiam ſuſcitant vel pre
latis. Que ſi a diſcordia vt forte
dicēt ſuerūt alieni. ſedeant veſti
ti triplicibꝰ. gaudeant pace ſua.
permittant fratres. vt dicūt gy
rouagos ī ſemicincijs et panno
ſis circuire per mundū. animas
viuificare. criſti morte redemp
tas. de faucibꝰ demonū extrahē
tes. q̄s illi ī ſua pace et leui cura
diſſilant ad inferos deſcēdere.
Q ſi vere religioſi et vere criſti
amatores eſſent. qui talibꝰ de
trahunt iudicant et deſpiciunt. q̄
ſinceris oculis illos inſpicerent.
q̄ leto vultu fratribꝰ congaude
rēt. q̄ ab retrahēdo liberādū et ſol
uēdū aīas īſiſtūt. q̄s xp̄us tā
dignas p̄cio ſui ſanguinis appro
bauit. vt reſpectiue paruipende
ret. quicquid pro earum redēp
tione facere potuiſſet. ¶ Sup
hoc quidā cyſtercieñ. mōchꝰ vi
te tā ſancte viſionē mirabilē vi
dit. vt ei non credere flagicio
ſiſſimū et ipiū putaret. Raptus
enī ī ſpū patronā ipiꝰ cyſtercē
ſis ordis vidit. ihū x̄ benigniſſi
mā genitricem. Cui btā v̄go. vt
ſincere īquit diligas. et pro eis

īmēcius oēs· tue caritati meos
fratres et filios recōmēdo. Cū
ille letus ānueret· fratres ordis
ſui hos ɔſidens· At beata virgo
habeo inq̄t ⁊ alios fratres. quos
meo patrocinio fouēdos. et cuſ
todiēdos āplector· ⁊ hec dicēs·
reuelato pallio fratres ordinis
predicatoꝝ ſub eo ɔtutatos oſtē
dit. ⁊ adiecit, Hij ſūt inq̄t q̄ ſpi
ritualiter īſtitūt· ne dilecti filij
mei ſanguis inutiliter ſit effu
ſus, ¶ Similiter cū q̄dā i ſaxo
nia. vt nobis frater vualterꝰ de
treuera ordinis predicatoꝝ retu
lit· ſanctiſſime opinionis reclu
ſa predicatorū nomine excitata
videre fratres ī inicio ordinis ve
hemencꝰ affectaſſet· ⁊ tandem
duos iuuenes fratres data occa
ſiōe vidiſſꝫ, Attonita mētis acie
dixit ad dominū, Quid eſt dn̄e
q̄ predicacio verbi tui per tā in
fantiles et iperitos hoīes vſur
pat, Cui mox ad hec verba bea
ta criſti mater apparens. reuela
to pallio vt ꝑus dictū eſt ei fra
tres ordinis oſtēdit dicēs, Ne
deſpicias q̊ſcūq; tales· Ego ſuꝫ
que rego eos. et ꝓtego. et eorū
vias dirigo ī viam pacis, Ecce
vide lector q̄ꝫ veraciſſime hec
dixit veritatis mater, Vidimus
maxime ī inicio ordinis predica
toꝝ· vidimꝰ et nunc. iuuenes in

expertos delicatos. recēter a ſecu
lo venientes. carne teneros. ſocijs
ɔbinatos. inter puerſos nō euer
ſos· inter nocētes innocentes·
ſimplices ſicut columbas. inter
aſtutiſſime malignantes. pcu
dēt tn̄ ſicut ꝑētes i ſui cuſtodi
am ābulātes, Quis nō mirec̄. ut
oli. et magis nūc iſtos pueros ī
medio fornacis eſtuantes igni
bꝫ nō exuri. qn̄ aliqꝫ a turbis ſe
cularibꝫ reſtrictiſſiorū ordinuꝫ
religioſi ſine maximis piculꝭ. ut
frequētiſſime heu vidimꝰ. ⁊ au
diuimꝰ vix euadūt, Agunt illi
laboribꝫ et diuerſis negocijs di
ſtrahūt. et tn̄ infracti ꝑſiſtunt·
Iſti vero vacant ſaluti mentis
⁊ corpis. ⁊ vacillātur, Et hec cui
īputāda ſūt, Nōne ꝟtuti, Nimi
me· ſꝫ mri criſti, Si qui vero ca
dūt. q̄a ſpiritꝰ et caro ſūt· non
colūne celi que manna ē· ſꝫ bacu
lo arūdineo ɔfracto egipti deſi
des imitunt, Et vt hoc ſub exē
plo pateat· miraculū euidētiſſi
mū ꝓponamꝰ, ¶ Vidimꝰ fratrē
in ordine predicatoruꝫ de domo
brugenſi in flandria iuuenuꝫ ꝑ
raynerū nomine. iuuenem ſaga
cem ingenio. ⁊ ſecularibꝫ lr̄is ī
ſtitutū, hic ſtatī vt ordinē igreſ
ſus eſt acriter ſtudio theologie
cepit inſiſtere, Sꝫ cū nōdū illu
minata mens nec oracionibus

prepatata ſtuperꝫ ad lumen et
minus capax aīmꝰ vento incon
ſtantie fluctuaret cepit cogita
revelle diſcutere que ſectarũ in
deorum gentilium criſtianorũ
potiori veritatis culmine fulcire
tur. videbat q̃dem ꝙ inter gen
tiles et pħos ꝙ naturali racōne
regebant̃. Videbat et iudeos le
geꝫ a deo ātiq̃tꝰ accepiſſe. vide
bat ⁊ criſtianos euāgelicis ob
ſuacōibꝫ gloriari. Sꝫ q̃d ī hījs
certꝰ tenendū eſſet ſegniꝰ flu
ctuabat. Conuenit ergo iudeos
diſcuſſionem legis ꝓpoſuit. ſed
cum fratres ordinis vidiſſēt ex
frequenti collatione hominem
fluctuare arcendum eum a tali
bꝰ cenſuerunt. At q̊niā ardatꝰ
ignis acrior ↄſurgit in flāmas
iuuenis incitatum dyabolo ſtimu
lāte ḡuatꝰ ē vt media nocte fu
gam oīodā attemptarꝫ. Stati
ergo vbi ad exitum porte venit.
obuia illi fit maris ſtella maria
ad portū ſalutis deuiū reductu
ra. Qui dixit. Fluctuaſti avia de
uius ⁊ veritatem in fide filij mei
te dubitas inueniſſe. Noueris
certiſſime ꝙ diuerſ erroribus
ſcatet per orbem gentilitas Iu
dei nichil ſolidi tenēt. diuerſas
vmbras ſequuntur neq̃tie tene
bris offuſcati. Euangelium vero
noue ḡtie ꝑ hoc veritateꝫ habe

re ꝓbat̃ ꝙ caritate humilitate
caſtitate refulget. q̄ tria in ordi
ne quem intraſti purgato men
tis oculo prerogatiue vidēbis.
Ego aūt ſum mater xp̄i patro
na ordīs tui que non paſſa ſum
ſolita pietate tuam caſtā indolē
decipi vel perire. Hec dicēs glo
rioſa virgo diſparuit ⁊ iuuenē
confortatum ac firmatum in fi
de in magna cordis iocunditate
reliquit. Hic idem in ordine tm̄
profecit vt lector ī ordine fierꝫ
⁊ conſūmatus in breui ad prio
ra tranſiret. Vere ergo digne ⁊
iuſte a fratribꝰ predicatoribus
parfius eſt ſanctitū. vt poſt cō
pletorium ōni die cū ꝓceſſione
⁊ ſolēnitate cereoꝝ. Salue regi
na miſericordie flexis in inicio
genibꝰ ī laudē ⁊ gloriā glorioſiſ
ſime vḡis decātet̃. Caueant er
go maledicti ⁊ ipῑ detractores
ne cōtra prōcimiū matris xp̄ eiꝰ
filios iſectēt̃ ⁊ iā prōcinantis ⁊
defendētis incurrant ¶ Quidā
nr̄o tp̄e papa cuius nomē ꝓ t
reuerētiā ſedis apoſtolice ſilen
cio pteriſimꝰ. cū ſicut ab illꝰ idu
bitāter accepimꝰ qui rome ī cu
ria tūc fuerūt lr̄as dediſſꝫ ↄtra
ꝑuilegia a ſeipo ⁊ ſuoꝝ predeceſ
ſoꝝ q̄tuor apoſtolicorū obtenta
duorū ordinum quorum vnum
per zachariā ꝓphetā ↄditor ab

eterno vocauit decoꝛem predica
toꝝ ſcilꝫ. Alterū vero ſimiculum
quo luciđiſſime intelligas ⁊ mi
noꝛes eadem die pariſii percuſ
ſus obmutuit. nec vnq̄ꝫ poſtea
īualuit q̄ ſurrexit. Lr̄as vero da
tas btūs alexāder papa cōſilio
fratꝝ cardinaliū ſolēniter reuo
cauit. Et vide q̄ꝫ felix fuit illa
eccleſie reuocacio lr̄aꝛum. Pro
conſtanti enī recepimꝰ a fidedig
nis. q̄ ſi ꝓceſſū ſuum machina
cio ꝑ dc̄as lr̄as habuiſſet poten
tiſſimi reges oꝛbꝰ vt audiere po
ſtea papale mandatū cum iura
mēto dixerūt ſibi ⁊ prelatoꝝ et
cleric oꝝ ſecularīū poſſeſſiones
et redditus vſurpaſſe. ſi dictos
duos oꝛdīes apoſtolicꝰ deſtrux
iſſet. Dixerūt enim predicato
res ⁊ minoꝛes per exemplum ⁊
doctrinam in ſalutem maximā
a deo datos eſſe hoībus. ⁊ hoc
maīfeſtum eſt toti mūdo. Qua
les aūt illi eſſent per q̄s illoꝝ
deſtructio ꝓbat̄ nec deum nec
ſcōs latet. nec ipſos inhabitan
tes oꝛbem q̄bus eoꝝum vita no
ta eſt ⁊ ꝓbata. Huius crudeliſſi
mi edicti q̄tuoꝛ precipue magi
ſtri fuerūt pariſiꝰ infatigabiles
īuentoꝛes q̄ ſimplicitatem ſcola
rium pariſiꝰ ꝯtra dictos frēs ſe
taliter ꝯcitarūt. intm̄ vt nī ſe pi
iſſimꝰ ac deuotiſſimꝰ ludowicꝰ
rex francoꝝ necnō ⁊ frater eiꝰ pi
us comes pictauie alfonſus an̄
q̄ꝫ ipſe rex a trāſmarinis ꝑtibus
rediret in galliam mutū in quē
ſe ꝓ frīb̄us poſuiſſet abdicatos
frēs rebꝰ ⁊ coꝛpibꝰ exterminaſ
ſent. Hinc cum nichil aliud poſ
ſent lr̄as infoꝛmatoꝛias vel īfa
matoꝛias plenas mēdacijs con
tra fratres ꝑ diuerſa loca ⁊ reg
na miſerūt. Poſt has ⁊ librū ne
phandiſſimū cōpilauerūt q̄ ſic
incipit. Ecce videntes clamabūt
foris. titulū habens de periculis
nouiſſimoꝝ tpm. in q̄ libro ſpū
neq̄cie ⁊ veſano dictos oꝛdines
elidere ⁊ deſtruere nitebantur.
Qui liber qualiter citatis ⁊ vo
catis ad curiam ⁊ preſenciā ſū
mi pontificis dictis magiſtris
dānatꝰ ſit ⁊ cōbuſtꝰ non ſolum
in ipſa curia. ſꝫ et pariſiꝰ coram
vniūſitatis multitudīe copioſa
ſcire poterit q̄ collacōes ⁊ diſpu
tacōes legerit ꝑ̄cipue cōtra ma
giſtros q̄tuoꝛ in capite adūſari
os. diſputacōnes q̄ꝫ domini hu
gonis preſbiteri cardinal̄ frīs
oꝛdinis p̄dicatoꝝ. ac mini Rich
ardi ⁊ dñi Cagetani ⁊ alioꝝum
cardinaliū plurimoꝝ necnō al
legacōnes venerābil̄ patris fra
tris Huberti magiſtri oꝛdis pre
dicatoꝝ. ſꝫ ⁊ miniſtri oꝛdis frēm
minoꝝū ⁊ maxie magni Alberti

fratrū ordinis predicatorū ad hoc ſpecialiter a dn̄o papa voca ti et aliorum prelatorum atq; magnorū virorū diſputacōnes prolixas et magnas habitas anagine corā multis et in ipſis inuenire poterit verū geſtarum enucleatiſſimā veritatez. Qua ꝓpter iā dicti magiſtri fratrū aduerſarij digītatibȝ ꝛ bn̄ficijs oībȝ ſunt priuati donec iurauerūt mādatū dn̄i pape ꝛ reuocarē publice ꝛ ī alijs ciuitatibȝ ꝛ locis vere cāide ꝑdicacōis eoꝝ quicqd ꝯtra doc̄oꝝ frēm ordiēs īplicite ꝛ explicite euomuiſſent. Et nōndū q̄ aūq̄ prefat⁹ magiſter albt⁹ frē ordis predicatoꝝ curiā rōnā intrauerat dict⁹ magiſter wilhelm⁹ cū ſuis ꝯpliciabȝ miro modo clerū rōnū necnon et populū in ptem ſue puſitatis puītrat ꝛ ſeduxerāt multis v̄bis. Sȝ poſt prefatas diſputacōes cum ad peticōez dn̄i pape ꝛ oīm cardīaliū ipſe magiſter albt⁹ euāgeliū iohānis tōliter. ꝛ epiſtolas canonicas miro et inaudito modo ſup oēm hoīez exponēdo legiſſet cū tāto fauore negociū oīm frēm predicatoꝝ. ꝛ negociū mioꝝ terminatū ē et ꝯcluſū vt oēs īimia eoꝝ obſtupeſcerēt ꝛ horrerēt ꝛ veritatis fautores ſūma pace ꝯqeſcerēt ꝛ gauderēt.

Quid aūt ſup hoc cuidā ſcō viro duobȝ ānis aūq̄ diſceptacō fieret oſtēſū ē indubitabiliter referamus. ¶ Venerat q̄dam prepoſitus ordinis regularis de bauaria vir ſcūs et bon⁹ ad curiā rōnā pro negocijs q̄ habebat. Vna ergo dierū ī eccleſia ſcā petri rome ceās ad exceſſum mētis raptus eſt et vidit ipſam eccleſiam plenā ſerpentibȝ quoꝝ horribili ſybulo nō tantum ipſa verūeciā tota terra replebatur. Nec mora. eodem ſancto viro ſibulo ſerpentum conterrito. vidit virum in habitu ordinis predicatorum eccleſiam introeuntem. Quem cum ſtuperet incognitum dictum eſt ei reſponſo diuino quoniam albert⁹ nomine vocaretur. Hunc ergo dicti ſerpentes ſibulis importunis aggreſſi inuoluebant ſe pedibus eius ꝛ pectori brachijs q̄ȝ ac toti eius corporis membris. de quorum medio ſe viriliter ꝛ violenter excuciēs aſcendit exedram in qua ſacrum euangelium diebus ſolemnibȝ legi ꝯſueuerat ꝛ legit in ea euāgeliū ſm iohānē vſq; ad locū vbi dicitur. ꝛ v̄bū caro factū ē et habitauit ī nobis ſtatimq; ſerpentum ſibulus conquieuit. Serpentes fatigati ſūt et pax reddita eſt vniuerſis.

Hec igiť q̄ ſignificarēt nimiꝝ vir
ſanctus ignorās ī terrā ſuam re
uerſus eſt et ſorori ſue quidā m
ſanctiſſime recluſe q̄d ſibi rome
reuelatū fuerat indicauit. Cui
illa vehemēter exultās. Ecce in
q̄t audiui q̄ ille albert⁹ q̄ tibi
in viſione forte monſtrat⁹ ē nu
per comitā de othēahim ꝓpe ter
rā iſtam locutur⁹ aduenit, ⁊ ꝓfo
ſit⁹ nō modice gauiſus ī verbo.
vadā inq̄t et videbo q̄s ſit. Spe
ro eni q̄ adhuc faciē eius ex di
cta tibi viſiōe cognoſcā. Et hec
dicēs ꝓperauit videre virū et ex
certiſſimis ſignis ſtature faci
ei coloris ⁊ parue macule q̄ ha
bebat ſub palpebra hominē re
cognouit. Mirare lcōr obſtupeſ
ſe miraculū. Quid eo euidēcius
q̄d vidiſti : nec in verbo diſtat
viſio diu ante ꝓcognita a re fa
cta poſtmodū ſubſecuta. Indica
uit ergo vir beatus dicto magi
ſtro albꝰto modū quē vidērāt viſio
nis. ſ; neuter q̄d hoc ſignificare
poſſet agnouit. Accidit aūt po
ſtea vt facta diſſēſione īter vni
uſitatē clerī pariſius ⁊ frēs ordi
nis predicatoꝝ atq; minorum.
Citatiſq; ptib; corā domino pa
pa ipſe apoſtolic⁹ magiſtꝝ mā
daret albertum anq̄ iter vellet
arripe experiri forſitā ꝓ certo
volens prefate viſionis effectū.

Nec enī ſefellit vt dictū eſt vel
dignū enigmatice reuelacionis
veritas ꝓverbalis ymmo ſcḋm eſſē
ſe dei ordinem ōnia contigerunt.
Gracia autem dei ex q̄tuor doctis
magiſtris vn⁹ magiſter ſcilꝫ xp̄i
an⁹ beluacēſis īfirmat⁹ ⁊ amariſ
ſimo corde contrit⁹. recognouit nil
ſe ⁊ complices ſuos ɔtra dictos or
dines habuiſſe ni q̄ illis equari
ſciēcia nō valerēt. ⁊ ob hoc eos
ꝑuipēderent auditores, et addi
dit. Cū ait nichil habeo q̄d vo
bis pro iniuria graui illata reſū
dam. in ſignū tamē q̄ ex corde
penitēo corp⁹ meū apd vos fra
tres p̄dicatores trado dū ſepul
ture relinq̄. Similiter et magi
ſter laurencius āglic⁹ poſt gra
uiſſimā ꝑſecucōnē fratꝝ. datis
librorū ſuorum copijs fratrib;
predicatorib;. pariſi⁹ moriturꝰ
apud eos mire penitens delat⁹
eſt et ſepultus. Hoc idē de alijs
plurimis qui ordinē ꝑſecuti ſūt
cōtigit nutu dei. Et vide lector
q̄ amara ⁊ q̄ execrāda ɔtra fra
tres predicatores primo et po
ſtea ɔtra fratres minores ſimul
tū p vniuerſalē eccleſiā diſcor
dia ſuſcitata eſt. quia cordibus
non tātum clericorū ſecularium
et laycorū. verūeciā ōnib⁹ q̄rū
cumq; religioſorū tā dirꝰ ſcāda
lū eſt īpreſſū vt nullis racōnib;

nulł autoritatib; ſanctoꝝ flecti
poſſēt donec per dominū papā
et totā curiam romanam iudici
aria ſentēcia flecterentur. et in
hac tamen partinacia et genera
li ſtulticia q̄s non videat maxi
mū criſti eccleſie periculum im
minere. vnde homo ſumme opi
nionis in brabācia per exceſſū
mentis quaſi vniūſalem eccleſi
am ſub celo collectam vidit. et
cum ordinib; vniuerſ predicato
rum ordinem in ſingul pſonis
vibrātiſſimis radijs choruſcare.
Nec mora vidit tota mūdo cali
ginē teterrimā ſuperfundi ita
vt vix toto orbe aliq̄d luminis
videret̄. Hec vt vidit grauiſſi
me ingemuit. ſʒ paulatim tene
bris diſſipatis lux priſtina red
dita eſt vniuerſ. Vidit q̄; et in
illa collecta gn̄aliſſima pſonaꝝ
eccleſiaſticarū maxime autori
tatis virū velut ſpeciali gloria
euidēcius preminere. Cūq; ſtu
pens q̄reret q̄s hic eſſet reſpon
ſū ē ei. Paulus iſte apoſtolus
precipuus doctor eccleſie ē qui
multa cōpaſſione cōq̄rit a tem
porib⁹ ſuis nunq̄ ſanctā vniū
ſalē eccleſiā tam ḡui periculo flu
ctuaſſe. Et vide lector euidēciā
veritatis. Si enim tā perfectis
tā diſcretis atq; lr̄atiſſimis vi
ris vt nec ſtudere nec regere nec

predicare vel cōfeſſiones audire
poſſent ora obſtructa fuiſſēt.
et hoc ſolis ſecularibus clericis
facere licuiſſet quorū permaxi
ma pars precipue in ſacerdoti
bus parrochialib; vita et ſcien
cia minus ydonea comprobat̄.
q̄nta iactura fieret animarū q̄s
autor et princeps ſalutis nr̄e
ihesus ſuo ſanguine precioſo re
demit. Q̄ q̄ pauci ſunt ex hijs
qui non ꝓprie ſola q̄runt q̄ ſua
ſūt ꝛ ī minimis q̄ ihesu criſti. mal
lent pocius cōmiſſas ſibi aīas
ſaucias p totū ānū in mortalibus
diſſimulare pc̄cis q̄ equū ſuū
clauo pedis leſū vno die vł duo
bus negligere claudicātē. Sūma
aūt ī ſup̄dictis magiſtris ꝛ ſecu
larib; clericis īuidie cauſa fuit.
q̄ fratres pariſius plures ꝛ ꝓpe
oēs lr̄atiores in ſcol auditores
habebāt et ī regie ꝑminebāt.
Videbāt enī q̄ magiſtri ſecula
res ſicut viri diuiciarū dormie
rūt ſōpnū ſuū. ducebātq; in bo
nis dies ſuos ꝛ cū de veſpere mł
tiplicitate ferculorum obruerē
tur et potuum et poſtea vigila
re non poſſent neq; ſtudere et
per hoc nichil inuenirent ī ma
nibus quod proferrent ſequen
ti mane ſolemnem diem conſti
tuebant in condenſis auditori
bus ꝛ ſic per ineptas vacacōnes

clerica· q̄a ſua inaniter expende
re ſe dolebāt optato ſtudio ꝑua
bant· Maiore enim corpis ſar
cina vt dicit ſeneca aiꝰ eliditur
ꝛ minꝰ agilis eſt· deinde copia ci
boꝝ ſubtilitas impedit· Mirū ē
enī ń aliq̄d fortiter dici ab ho
mine mollicie ꝓfeſſo· Fr̄es aūt
predicatores ſiue minores ſicut
viri paupes in magna ſobrieta
te refecti vigilare poterāt ꝛ ſtu
dere ꝛ per ꝯſequēs inuenire que
auditoribꝫ eſſent digna· Iſtud
in ſūmo occaſio fuit ꝙ in magi
ſtris ſecularibꝰ ſm̄ vulgare pro
uerbiū calceus pedeꝫ preſſerat·
Talibus ſeneca euidēter incla
mat ꝛ inuidoꝝ excludēs vicium
dicit· Feras nō culpes q̄s mita
ri non potes· ſꝫ q̄nto maiora fe
licium hoim bona tanto maior in
uidoꝝ triſticia· ꝛ ideo ſm̄ eūdeꝫ
dicit· Vtinaꝫ īuidoꝝ oculi eſſēt
in oibus ciuitatibꝫ ut oīm felici
tatibꝫ vexarent· Illo in tp̄e auꝫ
venerābili philippo p̄ore p̄dicato
rū ab illuſtri romanoꝝ rege wil
helmo ad alfōſum comitem pi
ctauie frēm regis frācie ꝛ ꝓcura
toreꝫ frācie ꝓ negocio pacis im
pij· audiuimꝰ a dn̄o Alberto apo
ſtolice ſedis legato ī gallias cō
ſtituto· ꝙ dicti magiſtri ex pte
vniūſitatis ꝛ fr̄es predicatores
q̄ tūc ſoli innocētiſſime vexaban

tur· datis ſup hoc lr̄is ī ipſuꝫ fi
naliter ꝯuenerūt ut oēs q̄relas
inter ipſos ꝓ̄o arbitrio termi
narent· Querēs ergo legatus
a magiſtris quid illud eſſet ꝙ
magis in calūniam verteretur·
Rn̄derūt ꝙ fr̄es p̄dicatores du
as ſcolas haberent· ꝛ duos ma
giſtros in theologia regentes·
optie aūt pacem fieri ſi vna ſco
la vellēt eſſe ꝯtēti ꝛ vniūſitatis
mādata ſuarent· Legatꝰ aūt q̄
ſiuit a frībꝰ ſi hoc vellēt· Rn̄de
rūt frēs vna libenter ſcola ſe eſ
ſe ꝯtētos ꝛ vniūſitatis mādata
velle ſuare· dū tn̄ illa eis ꝑ̄ciſe
darentur expreſſa· et in hoc ſa
pientiſſime ꝓuiderūt· ſicut enī
poſtea per eos q̄ ī ꝯſilio fuerāt
magiſtroꝝ frībꝫ dictū ē· ſi ſim
pliciter ſine expreſſione ꝓmiſiſ
ſent frēs vniuerſitatis ſeruare
mādata ī mādatis· poſtmoduꝫ
ab vniuerſitate daret̄ vt frēs
ōnimode a regimine theologie
ꝛ lcōibꝰ ceſſarent· Legatꝰ ergo
taliū nichil taliū ſuſpicatꝰ ga
uiſus eſt· ſperanſqꝫ finem conte
cionis huius habere· mandauit
magiſtris ꝛ optulit ex pte frm̄
ꝙ vna ſcola vellent eſſe cōtenti·
ꝛ vniuerſitatis mādata ī ſcrip
to redacta ſuare· Tunc magi
ſtri malicie ſue propoſitum nō
habētes turbulētiſſime rn̄derūt

Quid nobis inq̄unt prodeſſet
vna ſcola eſſe cōtentos dū rup
to pariete medio iter duas ſco
las tot ſicut ante haberent vni
us capacitate ābitꝰ auditores.
Et mox legatus ad indignacio
nem ꝯmotus grauiter. vt video
inq̄t veſtra propoſita aut volun
tatis nō ē. vt quis frater rector
ſit et vna ſaltem ſcola gaudeat
vel duabꝫ. Super hoc q̄d fr̄es
faciāt viderīt. Nec credo ꝙ ro
mana curia obtēto per multos
annos duaꝝ ſcolaꝝ magiſterio
priuare eos debeat iure ſuo. Si
cut audiuimus ita et vidimus.
Nā dn̄s tunc papa q̄ꝙ̄ grauiſ
ſimus fr̄ibꝫ fieret vt ſupra poſu
imus tn̄ vt in hoc iuſtus iudex
iuſticiā fratribꝫ denegare nō po
tuit. et ꝓ eis iuris ſentenciā tu
lit. nec hoc ſemel ⁊ iteꝝ ymmo
⁊ tercio in curia ſemper appellacio
ne per nūcios vniuerſitatis ꝯpul
ſus. Et nōndū ꝙ ꝯculcari qui
dem et tribulari iuſtoꝝ vita et
veritas poteſt ad tps. ſꝫ extīgui
numquam. calcari q̄dem diſpē
ſatiue et ſubpeditari poteſt. ſꝫ
hoc vt exercitati iuſti poſtmo
dum eluceſcāt. inimici vero eoꝝ
ad modicū eleuati poſtmodum
non exiſtāt. Unde gratulabūdꝰ
dauid non relinquet inq̄t deus
ꝟgam peccatoꝝ ſuper ſortē iu

ſtorū. ac ſi dicat. Nō relinquet
deus ꝟgam dominaciū pecca
toꝝ neq̄ter ſanctis vt ſemꝑ eos
affligāt. ſꝫ ſorte pacis et remu
neracōis veniente ſcōrū virgā
hoc eſt ipſam tribulacionē vel
vt melius dicat̄ ꝟgaꝫ ipſos tri
bulātes ꝯtemptibiliter amoue
bit ꝑ ipenitētes ī ignē precipi
tabit eternū. Et vt euidēter pa
teat q̄daꝫ referā de magiſtro q̄
dā opinione ꝑmaximo q̄ prius
ꝓpoſitꝰ. ſolemnis ecclīe dem̄ū fra
trū predicatoꝝ ꝯſtructā ī oppido
violenter eiecit. ſꝫ ruina turpi
ori vt audies ē eiectꝰ. Factis eni
epiſcopꝰ rōne curie cardinal̄ ty
rānizauit feraliter ꝯtra fr̄es pre
dicatores pariter et minores ⁊ ob
hoc vt patuit tali morte ē mul
tatꝰ. Cadēs eni de loco editiori
fractis ceruicibus expirauit.
Et vide mirabilius et grauius
ꝙ audiſti. Eadem die qua ceci
dit. cū eius mors ſubita ex reue
lacione cuiuſdam mulieris ſan
ctiſſime per fratrem minorē pre
dicaretur. ſpreuit arguentem ſe
et īuectꝰ ꝯtumelia dixit. Nō ē
ꝓpheta neqꝫ filius ꝓphete ⁊ ego
q̄dē ꝓcuraui vt ordo veſter et or
do predicatoꝝ ſubiciāt̄ epis. Ad
dam ad hoc vt ſubiciamini vi
liſſimorum pedibꝫ ſacerdotum
Hec dicēs vidit ſigna predicta

ſibi ⁊ non aduerterit· Excecauit
enī eum ſupbia ꝙ non vidit· et
hec ſigna fuerūt ꝙ ira inmoderā
ta dominaret̄ ei dū in ipſo ma
ne diei quo acceſſurꝰ erat ad al
tare pacificari nō poſſet· ꝙ lotu
rus manꝰ ſuas epiſcopalē anu
lum perderet; q̄ omnia luce cla
rius ſūt ꝯpleta· Cū enī dominꝰ
papa eccleſiā quandā fratrum
minorū ꝯſecrare debuiſſet et do
minꝰ epiſcopus cardinalis ad
portā fratꝝ minorū pulſans in
tromiſſus celerit̄ nō fuiſſet· tā
ta ira raptus eſt extra ſe vt cele
braturus primam miſſam nullo
modo etiam facta ꝯfeſſione pa
cificari poſſet· ⁊ tamē ad terrifi
ca ſacramenta proceſſit· Poſt
hec vero cū manus ſuas regreſ
ſus ad hoſpicium ablucere volu
iſſet· et aſtanti epiſcopalē anu
lum ad tenendū porrexiſſet· lo
tus illū mox qui haberet anulū
nō īuenit· Statiqꝫ miratꝰ dixit·
Ego pdidi preſulatū ſubticentī
bꝰ ōmibꝫ atqꝫ ſtupentibꝫ· aſcen
dit edicius et ſolꝰ cōtra cōſuetu
dinē ſuā· ſenex et debilitate ꝯfe
ctꝰ pceſſit ad camerā· ⁊ diſſilie
te aſſere deorſū excidit et expi
rauit· Et vide ſtupēdū valde et
occultū dei iudiciū· Cognoui ip
ſe hominē vt ꝯmēſalis dilectus
et familiaris eidē· ſecum vna do

mo parchius hoſpitatꝰ· de q̊ fate
or raro ſecularē clericū tā ſobriū
tā honeſtuꝫ tā affabilem tā lar
gum in pauperes me vidiſſe; ⁊
eū vtiqꝫ vidi nouē epiſcopatuū
cōtemptorē· tandēqꝫ p tres mē
ſes in excōicacōne coactū archi
epiſcopatꝰ cuiſdā ſuſcipe digni
tatem· Hīc vero tranſlatꝰ roma
ne curie fit epiſcopꝰ cardinalis·
et in tali eminencia taliter de
ſipuit vt audiſtis· Sꝫ ſpero ꝙ
non in finem deꝰ obliuiſcat̄ eius
et in ira ꝯtineat miſericordiam
ſuaꝫ· et magna pietate ſua miſe
rebit̄ forſan penitenti· Igitur
nō tacebo diuine promiſſionis
mirābilia poſtꝙ̄ cepi· Narra
bo et de infeliciſſimo q̊dam noto
michi ſacerdote p̄mū prochiali
et poſtea decano criſtianitatis
et demū canonico cuiuſdā eccle
ſie cathedral̄ q̄ omnib꞉ religio
ſis et ſpecialiter p̄dicatoribus
pariter ⁊ minoribꝫ ſupra modū
ꝯtrarius eorū predicacōnibꝫ et
maxime ne ꝯfeſſiones audirēt
crudeliſſime detrahebat· Vere
bat̄ aūt ſicut omnes fere tales
ne immūdiſſima et luxurioſiſſi
ma eiꝰ vita p tales q̊ q̊modo ino
teſceret deueniret· ⁊ factuꝫ eſt vt
paraliſi deſtitutum per ſeptē n
niū vexaret̄ in q̄ egritudine nec
v̄bo ſaltē deminū recognouit·

Cumqȝ a ꝓprio epiſcopo ſociis
et fratribȝ dictorum ordinum ſe
pius viſitaretur et corriperetur
ſȝ nō cuārȝ ſine ꝯfeſſione ⁊ diui
ni nōis reclamacōne ⁊ ſacramē
tis vita ꝑuatꝰ eſt et extra cimi
teriū tumulacōe ſepultꝰ Et dig
ne quidem vt q̄ aliis bñficium
predicacōis et ꝯfeſſionis īuidēs
impediuit ipſe peccatoꝝ ꝯfeſſio
ne et ſacmētis ꝑuaret. ¶ Nar
rabo ⁊ de magiſtro philippo can
cellario pariſieñ. de q̄ ſuperius
retuli loco ſuo. Hic ꝯtra frēs or
dinis predicatoꝝ ī oī fere publi
ca pariſius ſtacōe ⁊ ſmōe latra
bat. Et q̄dē cū ipſe diebȝ. xv. añ
mortē ꝯtra eos crudeliter predi
caſſet ſequēti dñica frē hyntacus
dictꝰ de colonia dicti ordīs fre
quētiſſimꝰ et diſcretiſſimꝰ pre
dicator corā vniūſitate ſingul̄ q̄
ꝯtra frēs dictꝰ cācellarius predi
caueāt retractatis ad vnguē oīa
luculētiſſime p diuine ſcripture
paginā īprobauit Cuiꝰ īproba
cionis cōfuſiōe cācellarius mox
tactꝰ dolore cordis intͣſecꝰ repē
te cōtremuit. ⁊ īfirmatꝰ ad mor
tem obiit tali modo vt audiſtis
in precedētibȝ. Hec ſūt q̄ cōtra
aduſarios frēm frā vidimus ex
ceptis aliis q̄ multa ⁊ veraciſſi
me nouimus ⁊ occultis dei iudi
ciis q̄ grauiora ⁊ damnabiliora
iſtis oībȝ reputamꝰ. Sȝ de hiis
ad preſens iſta ſufficiūt nos au
tem ad exponenda reliqua oci
us tranſeamus.

¶ De bonitate ſocial̄ vite. Ca
pitulum. decimum.

Omnes vnā īcolūt māſi
onē neqȝ enī eas naturā
diuidi patiīt. Probabi
le ē omnibȝ tutiſſimū eſſe fideli
bus omnibȝ vnā incolere māſio
nē. Vñ dauid. Ecce q̄ bonū. ⁊c.
Seui enī eq̄ vno mitteſcūt loco.
Et iterum dauid. Qui habita
re facis vnius moris in domo.
Hoc contra ꝯſuetudines quorū
dam monaſteriorum q̄ mōchos
ſuos vel clericos vt ita dicam ſi
fuerant regulares ī curiis aut
in parrochiis ſolos mittunt ſo
loſqȝ relinquunt et hoc contra
ipſum dominū totius rectitudis
et virtutis exemplum qui ſuos
binos et binos miſit. Ve enī ſo
li vt dicit ſalomon q̄niaȝ ſi ce
ciderit nō habebit ſubleuātem.
Quā vera hec ſentencia ſit ego
noui qui. xxx. ānis ⁊ eo āplius
vices epiſcopi ī diuerſ ꝓuīciis
⁊ dyocefibȝ habui q̄ in hoc arti
culo q̄ religioſi vel ſoli vadunt
in viis vel ſoli manēt in curiis
horrenda mala horrēda ſcanda
la horrenda pericula frequenter
audiui. que numq̄ ſuſtinuiſſēt

adiūcto ſocio vel fecissent· ſꝫ et
pr̄ diſcretiſſimus Aug⁹· in regu
la ſua ſtatuit vt non minus q̄ꝫ
duo vel tres vbicūqꝫ neceſſe ha
berent irent· In hoc enī capitu
lo oēs fere ordines regulares cō
tra votū ⁊ regulā ꝯtinue pecca
re vident̄· vl' ꝓbant̄ q̄ ſuos per
ſe ſolos ⁊ non cōbinatos in via
mittūt· Sꝫ ſic dicunt vt audio
⁊ m̄ ſepi⁹ obiecerunt· qꝫ de fra
tre ſocio intelligendū non ſit· ſꝫ
cū q̄bus ꝑpoſitus iuſſerit ire de
bet q̄ mittat̄· eoſqꝫ interpretari
velle ſeculares quoſlibet garcio
nes ⁊ puos· Ego ꝓbare volo p
regulam qꝫ interp̄tes tales con
tra aīam ſuam peſſime mencīūt
tur· Et hoc euidenter ī precedē
tibꝫ regule videri p̄t vbi dicit̄·
Quādo ſil' eſtis ī eccleſia ⁊ vbi
cūqꝫ fēie ſunt īuicem vr̄aꝫ pudi
ciciam cuſtodite· De⁹ enī qui
habitat ī uob etiā iſto modo cu
ſtodiet vos ex uobis· Si ergo
uos ex uob̄ ideſt frēm ex fratre
de⁹ cuſtodit· q̄d eſt qᵒ iſti dicūt
vt ex ſeruis et vilibꝫ pſonis nl'
lam ſui curā aut cuſtodiā habē
tibus q̄tcōmi⁹ veſtram cuſtodi
ant in via· Si autem duo ex fra
tribus ſimul ſunt ⁊ ſe vn⁹ cuſto
dire non vult tn̄ cuſtos eſt fra
ter qᵒ neq̄q̄ꝫ poteſt de ſeruo et
garcione ſpare n̄ forte ſit tal' q̄

non īuenitur in mille· O quāta
cuſtodia debēt regi in ocul' eoꝝ
ad quos declinant corā quibus
eis incūbit et ſuam ꝓpriā famā
⁊ nichilomin⁹ famā ſui ordinis
cuſtodire· Legit̄ ⁊ tenet̄ de bea
to patre auguſtino qꝫ monaſte
rium īſtituit ſcḋm regulā ſub ſan
ctis apoſtolis cōſtitutā· q̄ꝫ qui
dem fundamētū habuiſſe ab ip
ſo ſalutis auctore q̄ et inſtituit
vt dictum eſt vt ꝯbinati· lxxij·
diſcipuli mitterēt̄ et p ſpiritum
ſanctum in barnabā et paulū ſe
gregatos ⁊ miſſos pariter poſt
modū approbauit· Hanc ergo
regulam canonici regulares ſpe
cialiter et p̄cipue et plures alie
religiones ſicut premonſtratē
ſes ſparſim per vniu̇ſalē eccleſi
am ꝓfitent̄· Sꝫ non nulli peni
tus dictū regule capitulū obſer
uare vident̄· ſꝫ ⁊ deridēt arguen
tes ⁊ dicūt· Que neceſſitas ut
pro negocio quod ſolus ꝯplere
poſſit duo cōbinati pariꝫ emit
tant̄· Cur fruſtra bō eccleſie cō
ſument̄· O q̄ꝫ miſerabil' deriſio
⁊ q̄ꝫ deridenda viſio· Nō ſic im
pij nō ſic ne tegas caluiciē ſter
core ſupducto· Vulgo dicit̄· non
iacet hī lep⁹· Ibi ergo reueā la
tet vbi alius non accedat· In
corde latet vbi nullus teſtis ni
ſi cordium perſcrutator· Deu

qn̄tas procellis inutiliū expēſa
rum obruitur monaſtica celſitu
do quarum copie ī cuſtodia fra
trum et ordinis deo gracius lo
carēt. Gallice ꝓuerbiū dicit̄ et
neſcio ſi verba latina ſufficiāt.
Ubi bona cuſtodia ibi et bona
pax. Dicā quod ſentio et ſi inui
te a reprobis audiat̄. Credo ſo
lis ideſt ſine ſocio foris ābulā
tibus mille infortunia et plura
q̄ꝫ credi poteſt ſepius occurriſſe
in quibus nec opere nec ſaltē
animo offendiſſēt ſi cuſtos fra
ter ſocius affuiſſet. Sꝫ q̄ amat
periculum incidet in illud. ⁊ hoc
iuſte vt dicit ſeneca. Cotidie ē
deterior dies poſteriore. Qui nō
timet periculum quod caſui pa
tet omni bruto demencior eſt. ſꝫ
dicis. Tutela tutiſſima eſt ſibi
quiſqꝫ cōmiſſus eſt. verū dicis.
ſꝫ hoc loco tpe et pſona. Predi
catorꝫ atqꝫ minorum fratrum or
dines expenſas non habēt nec
copias ⁊ tamē cōbinant̄ ſemper
in via nec ſocius ſocium debꝫ de
ſerere in colloq̄o maxime mulie
ris ñ alter alterꝫ videat colloquē
tem. ¶ Narrauit michi frater or
dinis p̄dicatorꝫ cui optime credo
q̄ꝫ cū cognatū haberē ī ordīe vi
rū quōdam diuitem et preclarꝫ.
accidit ei vt nocte dormitū per
gens vnā de tunicis expoſitam
poſuiſſet ad caput. habebat enī
fratrē dilectū ſibi cum quo ſole
bat ſecrecius et iocūdius ambu
lare. Soporatus ergo audiuit
vocem ſibi dicētē. Surge inq̄t
⁊ vide q̄d facit fr̄ tuus. Nā iam
morti proximus agonizat. Euigi
lās ergo ⁊ nichil inueniens obdor
miuit. Et vox ſcd̄o ait. Surge ⁊
viſita fratrem tuū morientē. Ad
hāc iterꝫ vocē euigilās et nil ad
uertens iterum obdormiuit. Et
vox tercio dixit ei. Male diſſi
mulaſti q̄a fr̄ tuus mortuus ē.
Mox ille euigilās tunicā quā ad
caput poſuerāt. ſup ſe extenſam
inuenit q̄ſi paratā ad induendū.
quā ille mox cōſpexit9 ⁊ admirās i
duit et ſurrexit. fratremqꝫ q̄ſitū i
uenit letali funere iā ſopitū. Ec
ce q̄ꝫ manifeſto exēplo p̄ſtatu
um vera eſſe inuit̄ ſentēcia ſalo
monis. Fr̄ q̄ adiuuat̄ a fr̄e q̄ſi
ciuitas firma. Cayn p̄mus ⁊ nec̄ſſi
mus homicida interrogat̄ a dn̄o.
vbi eſt abel fr̄ tuus cui9 tutor fu
iſſe debuiſſes non occiſor. ⁊ ne
gauit. Nūq̄d cuſtos fr̄is mei ſū
ego. Et ideo maledicente dn̄o
ſuper terrā profugus agitat̄. In
figura hui9 q̄ fr̄is cuſtos eſſe re
cuſat ⁊ a fr̄e renuit cuſtodiri
varijs frequenter et vagus di
uerſis tēptacōib9 agitat̄ ⁊ ter
ra in ei9 ope maledicta ſpinas

remoꝛſionis et ſcādali tribulos germinabit. O vere beata et in oculis ſūmi iudicis ↄſtitucio be nedicta per quā fama tuetur ⁊ noxa vitat̄ ⁊ ōnis maloꝝ ſuſpi cio et tēptacōis occaſio ꝑpedit̄.

De cōmunitate et parcialitate victus. Capitulū. xi.

Conmunis eſt omnium cibus. Neqꝫ enī ſepati reſcitur ne inequalitas opis ⁊ cibi fiat et tpis. Et ideꝫ vſus ōnibꝫ iure mōſterijs in ole uit vt officinā refectoriuꝫ habe ant vbi omnibꝫ in ↄmune ſine pſonaꝝ acceptcōne cibaria mini ſtrentur. O q̄ꝫ decens hec et q̄ꝫ digna deo ↄſuetudo ī mōſterijs obſeruat̄. Hāc ⁊ ipſe criſt⁹ toci us virtutis exemplar in ſuo bea tiſſimo ↄuentu. hoc eſt cum diſ cipul̄ obſeruauit. ita q̄ꝫ nec ma nū inde hoꝛruit ī paropſide pro ditoꝛis. Tu ergo prioꝛ tu prela te q̄s es vt querās angulos. in ↄmuni iſtud hoſpiciū ē. tn̄ qn̄qꝫ et non ſemp aut ſepe fieri neceſ ſe ē quos paſtu ↄpetit refici lar gioꝛi. Cōſuetudinem bonam nō dāno ſꝫ abuſū penitus nō cōmē do. Beatus benedictus quid in hijs agendū ſit indicat. Mēſa abbatis cū pegrinis hoſpitib⁹ ſemper ſit. Quociens tn̄ min⁹ ſunt hoſpites q̄s de fratribꝫ vo care vult in eius ſit poteſtate. ſenioꝛes tn̄ vnū aut duos ſemp cum fratribꝫ dimittendos ꝓcu ret ꝓpter diſciplinā. Vide lectoꝛ quia ex tunc tantus homo per talia ↄuiuia occaſione hoſpitūꝫ inſolēcias eſſe ſiēdas preuidit. Et notandū q̄ꝫ vir ille diſcretiſ ſimus Auguſtin⁹ nichil hoꝛum ſcripſiſſe in regula ↄprobat̄. ſꝫ ſuos ↄuenire ad mēſam vbi nō ſolū fauces ſumāt cibū ſꝫ et au res eſuriant verbū dei. Optime tn̄ beat⁹ bn̄dict⁹ poſterioꝛi tpe vt ꝑdixim⁹ ita diſtinxit. Sacrā autem ↄuentualem familiā ege re neceſſarijs ⁊ ꝑlatos cū hoſpi tibꝫ ſupflua diſſipare pſaȳas ↄquerit̄ dicens. Paſcent̄ agni iuxta oꝛdinem ſuū ⁊ deſerta he remi in vbertatem verſa adue ne ↄmedent. Qui ſūt agni niſi clauſtrales innocencie veſte cir cumdati qui iuxta oꝛdineꝫ ↄſue tudinis nō inſtitucōnis piſa vl̄ olere male ↄdito paſcunt̄. Et q̄ ſunt aduene niſi cardinaliuꝫ le gatoꝝ archiepiſcopoꝝ ep̄oꝝum alioꝛūqꝫ prelatoꝝ hoſpitū mul titudo qui cuꝫ magnis exerciti bus ſuis pocius q̄ꝫ familijs qua ſi non ſit ſingulis numerus fa milie iure canonico diffinit⁹ de ſerta heremi. ideſt poſſeſſiones